

วิชาแปลมคธเป็นไทย ป.ธ. ๖

วัดพระธรรมกาย ๒๕๖๔

ทบทวน ข้อสอบที่เขียนแล้ว
ระหว่างหน้า ๓๐๐ – ๓๔๖ (๙ ครั้ง)

สมนุตปาสาทิกา นาม วินยภูฏกถา
(ตติโย ภาโค)

สอนโดย

พระมหาค้ำนึ่ง ชินวโส ป.ธ. ๙

พระมหาอาริศร สาสนชโย ป.ธ. ๙

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ อนนตราชัยโกติ ยสฺส ทสฺสุ อนตฺราเยสุ เอโกปิ นตฺถิ โส เจ อนนตฺรายิกสณฺณิ หุตฺวา
 ฉาเทติ ฉนฺนาว โหติ ฯ สเจปิ โส ฐีรฐาติกตฺตฺตา อนฺธกาเร อมฺนุสฺสจฺจนฺทมิคฺคาเยน
 อนนตฺรายิกสณฺณิ หุตฺวา ฉาเทติ อจฺฉนฺนาว โหติ ฯ ยสฺส ทิ ปพฺพตฺวิหาเร วสฺนตฺสฺส กนฺทํ วา
 อฏฺฐวี วา นทึ วา อติกฺกมิตฺวา อารโจะตพฺพํ โหติ ฯ อนนฺตรามคฺเค จณฺทวาฟามฺนุสฺสชาติ ภายํ อตฺถิ
 มคฺเค อชฺคฺรา นิปชฺชนฺติ นทึ ปุรา โหติ ฯ เอตฺสฺมี ปน สติเยว อนนตฺรายิกสณฺณิ ฉาเทติ
 อจฺฉนฺนาว โหติ ฯ อนนตฺรายิกสฺส ปน อนนตฺรายิกสณฺณาย ฉาทฺยโต อจฺฉนฺนาว โหติ ฯ ปหฺมุติ โย
 สกฺโกติ ฐิกฺขุโน สนฺติกํ คนฺตฺถเจว อารโจะตฺถจฺจ โส เจ ปหฺมุตฺตสณฺณิ หุตฺวา ฉาเทติ ฉนฺนาว
 โหติ ฯ สจฺจสฺส มุเช อปฺปมตฺตโก คณฺโฑ วา โหติ หนฺกํ วาโต วา วิชฺฌติ หนฺโต วา รุชฺฌติ
 ฐิกฺขา วา มนฺทา ลหฺธา โหติ ตาวตฺตเกน ปน เหนว วตฺตํ น สกฺโกติ น คนฺตฺถํ ฯ อปิจ ไซ น
 สกฺโกมฺมิตฺติ สณฺณิ โหติ อยํ ปหฺมุ หุตฺวา อปฺปหฺมุตฺตสณฺณิ นาม ฯ อิมินา ฉาทิตาปิ อจฺฉาติตา ฯ
 อปฺปพฺพนา ปน วตฺตํ วา คนฺตฺถํ วา อสมตฺถเนน ปหฺมุตฺตสณฺณินา วา อปฺปหฺมุตฺตสณฺณินา วา ฉาทิตา
 โหติ อจฺฉาติตาว ฯ

อนนุตรายิกโกติ ยสฺส ทสฺสุ อนนุตราเยสุ เอโกปิ นตฺถิ โส เจ อนนุตรายิกสณฺณิ หุตฺวา
ฉาเทติ จจนฺนาว โหติ ฯ สเจปิ โส ภีรฺกษาคิตฺตฺตา อนนฺทกาเร อมฺนุสฺสจฺจนฺทมิคฺคาเยน
อนนุตรายิกสณฺณิ หุตฺวา ฉาเทติ อจฺจนฺนาว โหติ ฯ ยสฺส ทิ ปพฺพตฺวิหาเร วสนฺตสฺส กนฺทํ วา
อฏฺฐี วา นทึ วา อติกกมิตฺวา อาโรเจตฺตพฺพํ โหติ ฯ อนนฺตรามคฺเค จณฺทวาฬามฺนุสฺสํสาทิ ภายํ อตฺถิ
มคฺเค อชฺชรา นิปชฺชนฺติ นทึ ปฺปฺรา โหติ ฯ เอตฺตสฺมี ปน สติเยว อนนุตรายิกสณฺณิ ฉาเทติ
อจฺจนฺนาว โหติ ฯ อนนฺตรายิกสฺส ปน อนนฺตรายิกสณฺณาย ฉาทยโต อจฺจนฺนาว โหติ ฯ

ชื่อว่า อนนุตรายิกโก มีความว่า ในอันตราย ๑๐ อย่าง อันตรายแม่อย่างหนึ่ง ไม่มี
แก่ภิกษุใด, ถ้าภิกษุนั้น เป็นผู้มีความสำคัญว่า ไม่มีอันตรายแล้วปิดไว้, อาบัตินั้น
เป็นอันปิดแท้ ฯ ถ้าแม่เธอเป็นผู้มีความสำคัญว่ามีอันตรายเพราะอมนุश्यและสัตว์ร้าย ในเวลา
กลางคืน เพราะเป็นผู้มีชาติแห่งคนขลาด จึงปิดไว้ อาบัตินั้นไม่เป็นอันปิดก่อน ฯ ก็เมื่อภิกษุใด
อยู่ในวิหารใกล้ภูเขา ครุกาบัตติเป็นของภิกษุนั้นจะต้องข้ามชอกเขาหรือดงหรือแม่น้ำไปบอก ฯ
ภิกษุมีสัตว์ร้ายและอมนุश्यเป็นต้นมีในระหว่างทาง, ฐู่ทั้งหลายย่อมนอนในทาง, แม่น้ำเต็ม ฯ
และเมื่ออันตรายนั้นมีอยู่จริง ๆ เธอมีความสำคัญว่ามีอันตรายจึงปิดไว้, อาบัตินั้นไม่เป็น
อันปิดก่อน ฯ อนึ่ง เมื่อภิกษุผู้มีอันตราย ปิดไว้ด้วยสำคัญว่า ไม่มีอันตราย อาบัตินั้นไม่เป็น
อันปิดเหมือนกัน ฯ

ปหูติ โย สกโกติ ภิกขุโน สหติกั คนตุญเจว อาโรจิตุญจ โส เจ ปหุตตสญญี หุตวา ฉาเทติ
ฉนุนาว โหติ ฯ สจสฺส มุเข อปฺปมตฺตโก คณฺโฑ วา โหติ หนุกั วาโต วา วิชฺฌติ หนฺโต วา
รฺชฌติ ภิกฺขา วา มนฺทา ลหฺธา โหติ ตาวตฺตเกณ ปน เหนว วตฺตํ น สกโกติ น คนฺตุํ ฯ อปฺปิ
โช น สกโกมีติ สญญี โหติ อຍံ ปหุ หุตวา อปฺปหุตตสญญี นาม ฯ อิมินา ฉาทิตาปิ
อจฺฉาทิตา ฯ อปฺปหฺนา ปน วตฺตํ วา คนฺตุํ วา อสมตฺถเนน ปหุตตสญญินา วา อปฺปหุตตสญญินา
วา ฉาทิตา โหติ อจฺฉาทิตาว ฯ

ข้อว่า ปหุ มีความว่า ภิกษุใดอาจเพื่อจะไปสู่สำนักภิกษุ และเพื่อจะบอกได้, ถ้าเธอเป็น
ผู้มีความสำคัญว่า ตนอาจ แล้วปิดไว้, อาบัตินั้นเป็นอันปิดเทียว ฯ ถ้าที่ปากของเธอเป็นฝี
เล็กน้อย, หรือลมเสียดคาง, หรือฟันปวด, หรือได้ภิกษาน้อย; ก็แล ด้วยเหตุเพียงเท่านั้น
จะจัดว่าไม่อาจบอก ไม่อาจไป หาได้ไม่ ฯ ก็แต่ว่าเธอเป็นผู้มีความสำคัญว่า "เราไม่อาจ"
ภิกษุนี้ เป็นผู้อาจ แต่ชื่อว่าผู้มีความสำคัญว่า ตนไม่อาจ ฯ อาบัติแม้ภิกษุนี้นี้ปิดไว้ จัดว่าไม่เป็น
อันปิด ฯ อนึ่ง อาบัติที่ภิกษุผู้ไม่อาจ คือไม่สามารถจะบอก หรือจะไป จะมีความสำคัญว่า
ตนอาจก็ตาม มีความสำคัญว่าตนไม่อาจก็ตาม ปิดไว้ไม่เป็นอันปิดแท้ ฯ

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ สโมธานปริวาส นาม ติวโร โหติ โอรานสโมธาน อคฺขสโมธาน มิสฺสกลสโมธานติ ฯ
 ตตถ โอรานสโมธาน นาม อนฺตรา อาปตฺตี อาปชฺชิตฺวา ปฏิจฺฉาเทหฺตสฺส ปริวฺจฺฉิตฺวา
 โอฏฺฐิตฺวา มกฺขชฺเตวา ปุริมาย อาปตฺติยา มูลทิวสปริจฺเจเท ปจฺฉา อาปนฺหาปตฺตี สโมทฺทิตฺวา
 ทาทพฺพปริวาส วุจฺจติ ฯ โส ปฺรโต เตนฺทึ ภิกฺขเว สงฺฆเ อูทายี ภิกฺขุ อฺนฺตรา เอภิสฺสา
 อาปตฺติยา สณฺเฑตฺตนิทาย สุกฺกวิสฺสุทฺธิยา ปณฺจาทปฏิจฺฉนฺนาย มุลา ย ปฏิกฺกสฺสิตฺวา ปุริมาย อาปตฺติยา
 สโมธานปริวาส เทตฺตติ อิตฺ ปฏฺฐาย วิตถารโต ปาลิยเมว อาคโต ฯ อยํ ปเนตถ วินิจฺฉโย โย
 ปฏิจฺฉนฺนาย อาปตฺติยา ปริวาส คฺเตตฺวา ปริวสนฺโต วา มานตฺตารโห วา มานตฺตํ จรฺนฺโต วา
 อพฺภานารโห วา อณฺเฏ อาปตฺตี อาปชฺชิตฺวา ปุริมาย อาปตฺติยา สฺมา วา อุนฺกตรา วา รตฺติโย
 ปฏิจฺฉาเทติ ฯ ตสฺส มุลา ย ปฏิกฺกสฺสเนน เต ปริวฺจฺฉิตฺวา จ มานตฺตจฺฉินฺณทิวเส จ สพฺเพ
 โอฏฺฐิตฺวา อทิวเส กตฺวา ปจฺฉา อาปนฺหาปตฺตี มุลาปตฺติยํ สโมชาย ปริวาส ทาทพฺโพ ฯ เตน
 สเจ มุลาปตฺติ ปกฺขปฏิจฺฉนฺนา อนฺตราปตฺติ อุนฺกตรปฏิจฺฉนฺนา ปฺน ปกฺขเมว ปริวาส
 ปริวสิตฺพฺโพ ฯ อถาปี อนฺตราปตฺติ ปกฺขปฏิจฺฉนฺนา ปกฺขเมว ปริวสิตฺพฺพํ ฯ เอเตนฺปาเยน ยาว
 สฺมฺมวฺจฺจปฏิจฺฉนฺนา มุลาปตฺติ ตาว วินิจฺฉโย เวทิตฺพฺโพ ฯ สฺมฺมวฺจฺจปฏิจฺฉนฺนา ปริวสิตฺวา มานตฺตารโห
 หุตฺวาปี ทึ เอกทิวสํ อนฺตราปตฺตี ปฏิจฺฉาเทตฺวา ปฺน สฺมฺมวฺจฺจปฏิจฺฉนฺนา ปริวสิตฺวา โหติ ฯ สเจ ปน
 อนฺตราปตฺติ มุลาปตฺติโต อติเรกปฏิจฺฉนฺนา โหติ ตตถ กิ กาทพฺพนฺติ วุตเต มหาสฺมฺมตฺเถโร อาท
 อเทกฺจฺฉโน อยํ ปุคฺคโล อเทกฺจฺฉโน นาม อาวิการาเปตฺวา วิสฺสชฺเชตฺตพฺโพติ ฯ มหาปทุมตฺเถโร ปนาท
 กสฺมา อเทกฺจฺฉโน นาม นนฺ อยํ สมฺมจฺจยภฺษณฺโก นาม พุทฺธานํ ฐิตกาลสฺทิสฺส อาปตฺติ นาม
 ปฏิจฺฉนฺนา วา โหตุ อปฏิจฺฉนฺนา วา สฺมา วา อุนฺกตรา วา อติเรกปฏิจฺฉนฺนา วาปี วินยธฺรฺส
 กมฺมวฺจํ โยชิตฺุ สมตฺถภาโวเยเวตถ ปมาณํ ตสฺมา ยา อนฺตราปตฺติ อติเรกปฏิจฺฉนฺนา โหติ ตํ
 มุลาปตฺตี กตฺวา ตตถ อิตฺรํ สโมชาย ปริวาส ทาทพฺโพติ ฯ อยํ โอรานสโมธาน นาม ฯ

สโธธานปริวาส นาม ติวโธ โหติ โธธานสโธธาน อคฺขลสโธธาน มิสฺสกลสโธธานติ ฯ
 ตตถ โธธานสโธธาน นาม อนฺตรา อาปตฺตี อาปชฺชิตฺวา ปฏิจฺฉาเทหฺตสฺส ปริวฺลฺลทิวเส
 โธธฺนิตฺวา มกฺขชฺเตวา ปริมาย อาปตฺติยา มฺลทิวสปริจฺฉเนเท ปจฺฉา อาปนฺนาปตฺตี สโหมทิตฺวา
 ทาทพฺพปริวาส วุจฺจติ ฯ โส ปฺรโต เตนฺหิ ภิกฺขเว สงฺฆเ อูทายี ภิกฺขุํ อนฺตรา เอกิสิสา
 อาปตฺติยา สณฺเจะตฺตนิกาเย สุกฺกวิสฺฐฺฐิยา ปณฺจาหฺปฏิจฺฉนฺนาย มฺลายน ปฏิทฺธิตฺวา ปริมาย อาปตฺติยา
 สโธธานปริวาสํ เทตฺตติ อีโต ปฏฺฐาย วิตถารโต ปาลิยเมว อาคโต ฯ อยํ ปเนตถ วินิฉฺฉโย โย
 ปฏิจฺฉนฺนาย อาปตฺติยา ปริวาสํ คเหตุวา ปริวสนฺโต วา มานตฺตารโห วา มานตฺตํ จรฺนฺโต วา
 อพฺภานารโห วา อณฺเฏ อาปตฺตี อาปชฺชิตฺวา ปริมาย อาปตฺติยา สฺมา วา อุนกตรา วา รตฺติโย
 ปฏิจฺฉาเทติ ฯ ตสฺส มฺลายน ปฏิทฺธสฺสเนน เต ปริวฺลฺลทิวเส จ มานตฺตจิจฺฉณทิวเส จ สพฺเพ
 โธธฺนิตฺวา อทิวเส กตฺวา ปจฺฉา อาปนฺนาปตฺตี มฺลปตฺติยํ สโธชาน ปริวาสํ ทาทพฺโโป ฯ

ที่ชื่อสโธธานปริวาส มี ๓ อย่าง คือ โธธานสโธธาน ๑ อคฺขลสโธธาน ๑
 มิสฺสกลสโธธาน ๑ ฯ

บรรดาสโธธานปริวาส ๓ อย่างนั้น ที่ชื่อว่าโธธานสโธธาน ท่านเรียกปริวาสที่สงฆ์
 ฟังเล็ก คือลัม วันที่ได้อยู่ปริวาสแล้วเสีย ประมวลอาบัติที่ต้องภายหลังลงในกำหนดวันเดิม
 แห่งอาบัติเดิม ให้แก่ภิกษุผู้ต้องอาบัติในระหว่างแล้วปิดไว้ ฯ โธธานสโธธานปริวาสนั้น มาแล้ว
 ข้างหน้าในพระบาลีนั้นแลโดยพิสดาร ตั้งต้นแต่คำนี้ว่า "ภิกษุทั้งหลาย ถ้ากระนั้น สงฆ์จงชัก
 อุทายีภิกษุเขาหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติตัวหนึ่งในระหว่าง ชื่อว่าสัจเจตนิกาสุกกวิสฺฐฺฐิ อันปิดไว้
 ๕ วัน แล้วให้สโธธานปริวาสเพื่ออาบัติเดิม ฯ ก็วินิฉฉัยในโธธานสโธธานนี้ ฟังทราบดังนี้,
 ภิกษุใด รับปริวาสเพื่ออาบัติที่ปิดแล้ว กำลังอยู่ปริวาส หรือเป็นมานตฺตารหะ หรือกำลัง
 ประพฤติมานตฺ หรือเป็นอพฺภานารหะ ต้องอาบัติอื่นแล้วปิดไว้ เท่าราตรีของอาบัติเดิมหรือ
 หย่อนกว่าก็ดี ฯ สงฆ์ ฟังเลิกวันที่อยู่ปริวาสแล้ว และวันที่ประพฤติมานตฺแล้วเหล่านั้นทั้งหมด
 คือทำให้เป็นวันที่ใช้ไม่ได้ ประมวลอาบัติที่ต้องภายหลังลงในอาบัติเดิม ให้ปริวาสแก่ภิกษุนั้น
 ด้วยมฺลายนปฏิทฺธสฺสนะ ฯ

เตน สเจ มุลาปตติ ปกขปฏิจจนฺหา อนตราปตติ อุณปกขปฏิจจนฺหา ปฺน ปกขเมว ปริวาส
ปริวาสิตัพโพ ฯ อถาปี อนตราปตติ ปกขปฏิจจนฺหา ปกขเมว ปริวาสิตัพโพ ฯ เอเตนุปาเยน ยาว
สญฺฐิวสฺสปฏิจจนฺหา มุลาปตติ ตาว วิณฺจโย เวทิตัพโพ ฯ สญฺฐิวสฺสานิ ปริวาสิตวา มานตตารโ
หุตฺวาปี หิ เอกทิวสํ อนตราปตตี ปฏิจจนฺเตตฺวา ปฺน สญฺฐิวสฺสานิ ปริวาสารโ หิตี ฯ สเจ ปน
อนตราปตติ มุลาปตติโต อติเรกปฏิจจนฺหา โหติ ตตถ กิ กาทพฺพนฺติ วุตฺเต มหาสมฺมตฺเถโร อาท
อเตกฺจโณ อยํ ปุคฺคโล อเตกฺจโณ นาม อาวิการาเปตฺวา วิสฺสชฺเชตฺตพฺโพติ ฯ มหาปฺมตฺเถโร ปนาท
กสฺมา อเตกฺจโณ นาม นนฺ อยํ สมฺมจฺยกฺขนฺธโก นาม พุทฺธานํ จฺฐิตกาลสฺสโ สเ อาปตติ นาม
ปฏิจจนฺหา วา โหตุ อปฺปฏิจจนฺหา วา สฺมา วา อุณกตรา วา อติเรกปฏิจจนฺหา วาปี วินยธรรส
กมฺมวาทํ โยชิตุํ สมตฺถมาโหวเยเวตฺถ ปมาณํ ตสฺมา ยา อนตราปตติ อติเรกปฏิจจนฺหา โหติ ตํ
มุลาปตตี กตฺวา ตตถ อิตฺรํ สโสมชฺยา ปริวาสํ ทาทพฺโพติ ฯ อยํ โອธานสโสมชฺยานํ นาม ฯ

ภิกษุหนึ่ง ฟังอยู่ปริวาสอีก ๑ บัณฑิตเดียว, ถ้าอาบัติเดิมปิดไว้ ๑ บัณฑิต อันตราบตีปิดไว้ห้อยอน
บัณฑิ ๑ แม้อันตราบตีปิดไว้ ๑ บัณฑิต ฟังอยู่ปริวาส ๑ บัณฑิตเหมือนกัน ๑ โดยอุบายนี้
ฟังทราบวินิจฉัยจนถึงอาบัติเดิมที่ปิดไว้ ๖๐ ปี ๑ จริงอยู่ ภิกษุผู้อยู่ปริวาสครบ ๖๐ ปี
แม้เป็นมานตตารหะแล้ว ปิดอันตราบตีไว้วันหนึ่ง ย่อมเป็นผู้ควรอยู่ปริวาส ๖๐ ปีอีก ๑
เมื่อภิกษุทั้งหลายกล่าวว่า "ก็ถ้าว่า อันตราบตีปิดไว้เกินกว่าอาบัติเดิมแล้ว จะฟังอย่างไร
ในอาบัตินั้น ?", พระมหาสมฺมตเถระแก้วว่า "บุคคลนี้เป็นอเตกฺจจนะ, ธรรมดาบุคคลที่เป็น
อเตกฺจจนะ ก็ควรให้ทำให้แจ้งแล้วปล่อยเสีย" ๑ ฝ่ายพระมหาปฺมตเถระแก้วว่า "เพราะเหตุไร
บุคคลนี้จึงจะชื่อว่า เป็นอเตกฺจจนะ ? ธรรมดว่า สมฺมจฺยกฺขนฺธกณี ย่อมเป็นเหมือนกาลที่
พระพุทฺธเจ้าทั้งหลายยังทรงตั้งอยู่, ขึ้นชื่อว่าอาบตี จะปิดไว้ก็ตาม มิได้ปิดไว้ก็ตาม ปิดไว้
เท่ากันก็ตาม ห้อยอนกว่าก็ตาม แม้อันตราบตีปิดไว้เกินกว่าก็ตาม; ข้อที่พระวินยธรเป็นผู้สามารถ
ประกอบกรรมวาจาอันและ เป็นประมาณ ในการเยียวอาบตีนี้ เพราะเหตุอัน อันตราบตีได้
ที่ปิดไว้เกินกว่า, ฟังทำอันตราบตีนั้น ให้เป็นอาบัติเดิม ประมวลอาบตีนอกนี้ลงในอาบตีเดิมนั้น
ให้ปริวาส" ๑ นี้ชื่อโอธานสโสมชฺยาน ๑

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ สมถกขุทธก ๑ อธมมวาทิ ปุคฺคโลติอาทินิ ฉ มาติกาปทานิ นิภฺขิปิตฺวา อธมมวาทิ ปุคฺคโล ธมฺมวาทิ ปุคฺคลํ สญฺญาเปตฺติอาทินา นนฺยเน วิตฺถาโร วุตฺโต ๑ ตตฺถ สญฺญาเปตฺติ การณปฏิรูปกานิ วจนานิ วตฺวา ปริโธเสตฺวา ชานาเปติ ๑ นิชฺฌาเปตฺติ ยถา โส ตํ อตฺถํ นิชฺฌาเปติ โอลฺลเกติ เอวํ กโรติ ๑ เปกฺขติ อณุเปกฺขตฺติ ยถา โส ตํ อตฺถํ เปกฺขติ เจว ปนฺปปนฺ จ เปกฺขติ เอวํ กโรติ ๑ ทสฺเสติ อณุทสฺเสตฺติ เตสญฺญเวย ปริยายวจนานิ ๑ อธมฺเมน วุปรสมตฺติ ยสฺมา โส อธมฺเมว อยํ ธมฺโมติอาทินา นนฺยเน ตํ โมเหตฺวา ทสฺเสติ ตสฺมา อธมฺเมน วุปรสมติ นาม ๑ ธมฺเมน วุปรสมตฺติ ยสฺมา ธมฺมวาทิ ธมฺเมว อยํ ธมฺโมติอาทินา นนฺยเน โอมเหตฺวา ทสฺเสติ ตสฺมา ธมฺเมน วุปรสมติ นาม ๑

ปญฺจิมานิ ภิกฺขเว ธมฺมิกานิ สติวินยสฺส ทานานีติ เอตฺถ สฺสุทฺธสฺส อาปตฺติกสฺส ทานํ เอกํ อญฺวทิตฺสฺส ทานํ เอกํ ยาจิตฺสฺส ทานํ เอกํ สงฺฆเน ทานํ เอกํ ธมฺเมน สมนฺคเคน ทานํ เอกนฺติ เอวํ ปญฺจ ๑ เอตานิ ปนฺ เอกกองฺควาเสน น ลพฺภานฺติ ๑ ตสฺมา เทสนามตฺตเมวตํ ๑ ปญฺจจฺกสมนฺนาคตํ ปนฺ สติวินยทานํ ธมฺมิกนฺติ อยเมตฺถ อตฺถิ ๑ ตตฺถ จ อญฺวทิตฺติ โฉเทนฺติ ๑ เสถ อุตฺตานเมว ๑ อยมฺปนฺ สติวินโย ชีณาสวสฺเสว ทาทพฺโพ น อญฺญสฺส อญฺตมโส อนาคามีเนปิ ๑ โส จ โข อญฺญเนน โฉทียมานสฺเสว น อโจทียมานสฺส ๑ ทินฺเน จ ปนฺ ตสฺมี โฉทกสฺส กถา น รุหติ ๑ โฉเทนฺโตปิ อยํ ชีณาสโว สติวินยลทฺโร โก ตฺยหํ กถํ คเหสฺสตฺติ อปฺสทาเทตพฺพตํ อาปชฺชติ ๑

ภาสิตปริกฺกนฺตฺนติ วาจา ย ภาสิตํ กายเนว ปริกฺกนฺตํ ปฺรกกมิตฺวา กตฺนฺติ อตฺถิ ๑ สรตฺยสฺมา เอวฺวูปี อาปตฺตี อาปชฺชิตาติ เอตฺถ สรตฺ อายสฺมา เอวฺวูปี อาปตฺตี อาปชฺชิตา อายสฺมา เอวฺวูปียา อาปตฺติยาติ อยมตฺถิ ๑ อาปชฺชิตฺวาติ วา ปาโฐ ๑ ตสฺสตฺถิ ปฺฐมํ อาปชฺชิตฺวา ปจฺฉา ตํ อาปตฺตี สรตฺ อายสฺมาติ ๑

สมถกขุณฺโณ ๑ อธมฺมาที ปุคฺคโลตฺตฺวาทีนํ ฉ มาตฺติกาปทานิ นิกฺขิปิตฺวา อธมฺมาที
 ปุคฺคโล ธมฺมาที ปุคฺคลํ สญฺญาเปตฺตฺวาทีนํ นยฺน วิตฺถาโร วุตฺโต ๑ ตตฺถ สญฺญาเปตฺตฺ
 การณปฏิรูปกานิ วจนานิ วตฺวา ปรีตฺเสตฺวา ชานาเปตฺติ ๑ นิชฺฌาเปตฺตฺติ ยถา โส ตํ อตฺถํ
 นิชฺฌาเปตฺติ โอลฺเกตฺติ เอวํ กโรตฺติ ๑ เปกฺเขตฺติ อณุเปกฺเขตฺตฺติ ยถา โส ตํ อตฺถํ เปกฺเขตฺติ เจว
 ปุณฺปนุํ จ เปกฺเขตฺติ เอวํ กโรตฺติ ๑ ทสฺเสตฺติ อณุทสฺเสตฺตฺติ เตสฺสญฺเวย ปริยาวยวจนานิ ๑ อธมฺเม
 น วุปรสมตฺตฺติ ยสฺมา โส อธมฺเมว อยํ ธมฺโมตฺตฺวาทีนํ นยฺน ตํ โมเหตฺวา ทสฺเสตฺติ ตสฺมา อธมฺเม
 น วุปรสมตฺติ นาม ๑ ธมฺเมว วุปรสมตฺตฺติ ยสฺมา ธมฺมาที ธมฺเมว อยํ ธมฺโมตฺตฺวาทีนํ นยฺน
 อโมเหตฺวา ทสฺเสตฺติ ตสฺมา ธมฺเมว วุปรสมตฺติ นาม ๑

[ลัทธิขววินัย]

วินัยฉัยในสมถักขันธกะ พึงทราบดังนี้ ๑ พระผู้มีพระภาคทรงวางบทมาตฺติกา ๖
 มีคำว่ายว่า อธมฺมาที ปุคฺคโล เป็นต้น ตรัสความพิสดารโดยนัยมีคำว่ายว่า อธมฺมาที ปุคฺคโล
 ธมฺมาที ปุคฺคลํ สญฺญาเปตฺติ เป็นต้น ๑ บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า สญฺญาเปตฺติ ได้แก่
 กล่าวถ้อยคำที่สมกับเหตุ ชูให้ยินยอม ๑ บทว่า นิชฺฌาเปตฺติ คือ ธรรมวาทที่บุคคลนั้นจะจ้องดู
 คือเล็งแลเห็นความนั้น ด้วยประการใด, ย่อมทำด้วยประการนั้น ๑ สองบทว่า เปกฺเขตฺติ
 อณุเปกฺเขตฺติ คือ ธรรมวาทที่บุคคลนั้นจะเพ่งเล็งและเพ่งเล็งบ่อย ๆ ซึ่งเห็นความนั้น ด้วยประการ
 ใด, ย่อมทำด้วยประการนั้น ๑ สองบทว่า ทสฺเสตฺติ อณุทสฺเสตฺติ เป็นคำบรรยายแห่งสองบทว่า
 เปกฺเขตฺติ อณุเปกฺเขตฺติ นั้นแล ๑ สองบทว่า อธมฺเมว วุปรสมตฺติ มีความว่ายว่า เพราะเหตุที่ ธรรมวาท
 ที่บุคคลนั้น ยังธรรมวาทที่บุคคลนั้น ให้หลงแล้ว แสดงธรรมนั่นเอง โดยนัยมีอาทิว่า
 "นี่เป็นธรรม," อธิกรณ์จึงชื่อว่าระงับโดยธรรม ๑ สองบทว่า ธมฺเมว วุปรสมตฺติ มีความว่ายว่า
 เพราะเหตุที่ ธรรมวาทที่บุคคล ไม่ยังธรรมวาทที่บุคคลให้หลงแสดงธรรมนั่นเอง โดยนัยมีคำว่ายว่า
 "นี่เป็นธรรม" เป็นต้น, อธิกรณ์จึงชื่อว่าระงับโดยธรรม ๑

ปณฺจิมานี ภิกฺขเว ฌมฺมิกานี สติวินยสฺส ทานานีติ เอตฺถ สุทฺถสฺส อาปตฺติกสฺส ทานํ เอกํ
อนฺวทิตฺสฺส ทานํ เอกํ ยาจิตฺสฺส ทานํ เอกํ สงฺเขน ทานํ เอกํ ฌมฺเมน สมฺมุคฺเคน ทานํ เอกนฺติ
เอวํ ปณฺจ ๑ เอตานี ปนฺ เอกกอนฺวเสน น ลพฺภนฺติ ๑ ตสฺมา เทสฺนามตฺตเมวตํ ๑
ปณฺจจฺจสฺส มหาคตํ ปนฺ สติวินยทานํ ฌมฺมิกนฺติ อยฺเมตฺถ อตฺถิ ๑ ตตฺถ จ อนฺวทนฺตีติ
โจทฺเหติ ๑ เสสํ อุตฺตทานเมว ๑ อยฺมปนฺ สติวินโย ชีณาสวสฺเสว ทาทพฺโพ น อญฺญสฺส อนฺตมโส
อนาคามีโนปิ ๑ โส จ โข อญฺเฐน โจทฺยมาณสฺเสว น อโจทฺยมาณสฺส ๑ ทินฺเนน จ ปนฺ ตสฺมี
โจทกสฺส กถา น รุหฺติ ๑ โจทฺเหตฺปิ อยํ ชีณาสโว สติวินยลฺหโร โก ตฺยหํ กถํ คเหสฺสตีติ
อปฺสาทตพฺพตํ อาปชฺชตี ๑

[สติวินย]

ในคำว่า ปณฺจิมานี ภิกฺขเว ฌมฺมิกานี สติวินยสฺส ทานานี นี้ การให้มี ๕ อย่างนี้ คือ
ให้แก่ภิกษุผู้บริสุทธิ์ไม่มีอาบัติ ๑ ให้แก่ภิกษุถูกโจท ๑ ให้แก่ภิกษุผู้ขอ ๑ สงฆ์ให้เอง ๑
สงฆ์พร้อมเพรียงกันตามธรรมให้ ๑ ๑ ในคำว่า ปณฺจิมานี ภิกฺขเว เป็นต้นนี้ มีอธิบายดังนี้ว่า
"อันการให้สติวินย ๕ นี้ ภิกษุยอมได้ด้วยอำนาจองค์หนึ่ง ๆ ทาได้ ๑ เพราะฉะนั้น คำนั้น
จึงเป็นสักว่าเทศนาเท่านั้น ๑ แต่การให้สติวินยประกอบด้วยองค์ ๕ จึงชอบธรรม" ๑ ก็แล
บรรดาบทเหล่านั้น พึงทราบดังนี้, บทว่า อนฺวทนฺติ ได้แก่ โจท ๑ บทที่เหลือตั้งทั้งนั้น ๑ อนึ่ง
สติวินยนี้ พึงให้แก่พระชีณาสพเท่านั้น, ไม่พึงให้แก่ภิกษุอื่น โดยที่สุดแม้เป็นพระอนาคามี ๑
ก็สติวินยนั้นแล พึงให้แก่พระชีณาสพซึ่งถูกภิกษุอื่นโจทเท่านั้น ไม่พึงให้แก่พระชีณาสพ
ผู้ไม่ถูกโจท ๑ ก็แล ครั้งเมื่อสติวินยนั้นอันสงฆ์ให้แล้ว ถ้อยคำของโจทยอมไม่ขึ้น ๑
แม้บุคคลผู้ขึ้นโจท ย่อมถึงความเป็นผู้อันภิกษุทั้งหลายพึงรุกรานว่า "ภิกษุนี้ เป็นพระชีณาสพ
ได้สติวินยแล้ว, ใครจักเชื่อถ้อยคำของท่าน" ๑

ภาสิตปริกษัตนติ วาจาภ ภาสิตํ กายเนว ปริกษตํ ปรกษมิตวา กตนติ อตฺถิ ๑
สรตายสฺมา เอวรูปี อาปตฺตี อาปชฺชิตาติ เอตถ สรตฺถุ อายสฺมา เอวรูปี อาปตฺตี อาปชฺชิตา อายสฺมา
เอวรูปียา อาปตฺติยาติ อยมตฺถิ ๑ อาปชฺชิตวาติ วา ปาโฐ ๑ ตสฺสตฺถิ ปรุํมํ อาปชฺชิตวา ปจฺจ
ตํ อาปตฺตี สรตฺถุ อายสฺมาติ ๑

[อุมุพฺพหวินัย]

บทว่า ภาสิตปริกษตํ ได้แก่ กล่าวด้วยวาจา พยายามด้วยกายนั้นเทียว อธิบายว่า
ฝ่าฝืนกระทำ ๑ ในคำว่า สรตายสฺมา เอวรูปี อาปตฺตี อาปชฺชิตา นี้ มีเนื้อความดังนี้ว่า "ผู้มีอายุ
จงระลึกถึงอาบัติเห็นปานนี้, ผู้มีอายุ ต้องซึ่งอาบัติเห็นปานนี้" ๑ ปาฐะว่า อาปชฺชิตวา ก็มี ๑
ความแห่งปาฐะนั้นว่า "ผู้มีอายุต้องก่อนแล้ว ภายหลังจงระลึกถึงอาบัตินั้น" ๑

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ กิจจยตา กรณียตาติ เอตถ กิจจเมว กิจจยัม กิจจยสฺส ภาโว กิจจยตา ฯ กรณียสฺส ภาโว กรณียตา ฯ อุภยเมตํ สงฺฆกมฺมสฺสเสว อธิวจนํ ฯ อปฺปโลกนภมฺมณฺโฑวาทิ ปน ตสฺสเสว ปภททสฺสสนตฺถํ ฯ ตตถ อปฺปโลกนภมฺมํ นาม สีมฺภุสฺสสงฺฆํ โสเชตฺวา จนฺทาทานํ จนฺทํ อาหริตฺวา สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส อนุมฺตฺติยา ติกฺขตฺตํ สาเวตฺวา กตฺตพฺพกมฺมํ ฯ ญฺตฺติกมฺมํ นาม วุตฺตนเยเนว สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส อนุมฺตฺติยา เอกาย ญฺตฺติยา กตฺตพฺพกมฺมํ ฯ ญฺตฺติหุตฺติยกมฺมํ นาม วุตฺตนเยเนว สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส อนุมฺตฺติยา เอกาย ญฺตฺติยา เอกาย จ อนุสฺวานายาติ เอวํ ญฺตฺติหุตฺติยาย อนุสฺวานาย กตฺตพฺพกมฺมํ ฯ ญฺตฺติจตฺตถกมฺมํ นาม วุตฺตนเยเนว สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส อนุมฺตฺติยา เอกาย ญฺตฺติยา ตีหิ จ อนุสฺวานาหิติ เอวํ ญฺตฺติจตฺตถาหิ ตีหิ อนุสฺวานาหิ กตฺตพฺพกมฺมํ ฯ

ตตถ อปฺปโลกนภมฺมํ อปฺปโลกเตตฺวา กตฺตพฺพํ ญฺตฺติกมฺมาทิวเสน น กตฺตพฺพํ ฯ ญฺตฺติกมฺมปิ เอกํ ญฺตฺตี ฐฺเปตฺวา กตฺตพฺพํ อปฺปโลกนภมฺมาทิวเสน น กตฺตพฺพํ ฯ ญฺตฺติหุตฺติยกมฺมํ ปน อปฺปโลกเตตฺวา กตฺตพฺพมฺปิ อตฺถิ อกตฺตพฺพมฺปิ อตฺถิ ฯ ตตถ สีมฺภุสฺสมฺมตฺติ สีมฺภุสฺสมุหนนํ กฐินทานํ กฐินุพฺภาโร กุฎฺฐิตฺถุเทศนา วิหารวตฺถุเทศนาติ อิมานิ จ กมฺมานิ ครุگانิ อปฺปโลกเตตฺวา กตฺตํ น วุญฺจติ ฯ ญฺตฺติหุตฺติยกมฺมวาจํ สาเวตฺวา กตฺตพฺพานิ ฯ อวเสสา เตรสฺสมฺมตฺติโย เสนาสนคาทกมฺมตกจีวรทานาหิสมฺมตฺติโย จาติ เอวฺรฺพานิ ลหุกกมฺมานิ อปฺปโลกเตตฺวาปิ กตฺตํ วุญฺจติ ฯ ญฺตฺติกมฺมญฺตฺติจตฺตถกมฺมวเสน ปน น กตฺตพฺพเมว ฯ ญฺตฺติจตฺตถกมฺมํ ญฺตฺตี จ ติสฺโส จ กมฺมวาจาย สาเวตฺวา กตฺตพฺพํ ฯ อปฺปโลกนภมฺมาทิวเสน น กตฺตพฺพนฺติ ฯ อยเมตถ สงฺเขโป ฯ

กัจจยตา กรณียตาติ เอตถ กัจจเมว กัจจยํ กัจจยสฺส ภาโว กัจจยตา ฯ กรณียสฺส ภาโว กรณียตา ฯ อุภยเมตํ สงฺฆกมฺมสฺสฺสว อธิวจนํ ฯ อปฺโลกนกมฺมนฺตือทาถิ ปน ตสฺสฺสว ปภาทสฺสฺสฺนตฺถํ ฯ ตตฺถ อปฺโลกนกมฺมํ นาม สีมฺภูฏกสงฺฆํ โสเชตฺวา จนฺทาทานํ จนฺทํ อาทริตฺวา สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส อนฺุมติยา ติกฺขตฺตํ สาเวตฺวา กตฺตพฺพกมฺมํ ฯ ญฺตติกมฺมํ นาม วุตฺตนเยเนว สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส อนฺุมติยา เอกาย ญฺตติยา กตฺตพฺพกมฺมํ ฯ ญฺตติทุติยกมฺมํ นาม วุตฺตนเยเนว สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส อนฺุมติยา เอกาย ญฺตติยา เอกาย จ อนฺุสวานายาติ เอวํ ญฺตติทุติยาย อนฺุสวานาย กตฺตพฺพกมฺมํ ฯ ญฺตติจตฺตตฺถกมฺมํ นาม วุตฺตนเยเนว สมคฺคสฺส สงฺฆสฺส อนฺุมติยา เอกาย ญฺตติยา ตีถิ จ อนฺุสวานาถิถิ เอวํ ญฺตติจตฺตตฺถาถิ ตีถิ อนฺุสวานาถิ กตฺตพฺพกมฺมํ ฯ

ในสองบทว่า กัจจยตา กรณียตา นี้ มีวิเคราะห์ว่า กรรมที่จะพึงกระทำนั่นเอง ชื่อว่า กัจจยํ ความมีแห่งกรรมที่จะพึงกระทำ ชื่อว่า กัจจยตา ฯ ความมีแห่งกิจที่จะต้องกระทำ ชื่อว่า กรณียตา ฯ คำทั้ง ๒ นั้นเป็นชื่อแห่งสังกรรมนั่นเอง ฯ ส่วนคำว่า อปฺโลกนกมฺมํ เป็นต้น พระผู้มีพระภาคตรัส เพื่อแสดงประเภทแห่งสังกรรมนั้นนั่นแล ฯ บรรดาสังกรรมเหล่านั้น กรรมที่ต้องยังสงฆ์ผู้ตั้งอยู่ในสีกาให้หมดจด นำฉันทะของภิกษุผู้ควรฉันทะมา สวดประกาศ ๓ ครั้งทำตามอนุมติของสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง ชื่อว่า อปฺโลกนกรรม ฯ กรรมที่ต้องทำด้วยญฺตติ อย่างเดียว ตามอนุมติของสงฆ์ผู้พร้อมเพรียงตามนัยที่กล่าวแล้วนั่นแล ชื่อว่า ญฺตติกรรม ฯ กรรมที่ต้องทำด้วยอนฺุสวานา มีญฺตติเป็นที่ ๒ อย่างนี้ คือ ญฺตติ ๑ อนฺุสวานา ๑ ตามอนุมติของสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง โดยนัยที่กล่าวแล้วนั่นแล ชื่อว่า ญฺตติทุติยกรรม ฯ กรรมที่ต้องทำด้วยอนฺุสวานา ๓ มีญฺตติเป็นที่ ๔ อย่างนี้ คือ ญฺตติ ๑ อนฺุสวานา ๓ ตามอนุมติของสงฆ์ผู้พร้อมเพรียง โดยนัยที่กล่าวแล้วนั่นแล ชื่อว่า ญฺตติจตฺตตฺถกรรม ฯ

ตตถ อปโลกนภมมํ อปโลกेतวาว กาทพพํ ญุตติกมมาทิวเสน น กาทพพํ ฯ
ญุตติกมมปี เอกํ ญุตตี ฐเปตวา กาทพพํ อปโลกนภมมาทิวเสน น กาทพพํ ฯ ญุตติหุติยภมมํ
ปน อปโลกेतวา กตตพพมปี อตติ อกตตพพมปี อตติ ฯ ตตถ สีมาสम्मติ สีมาสมุหนนํ
กฐินทานํ กฐินุพภาโร กุฎิวตถุเทศนา วิหารวตถุเทศนาติ อิมานิ จ กมมานิ ครุกานิ อปโลกेतวา
กาตุํ น วฏฺฏติ ฯ ญุตติหุติยภมมวาจํ สาเวตวาว กาทพพานิ ฯ อวเสธา เตรสम्मติโย
เสนาสนคาทกมตกจีวรทานาทิสम्मติโย จาติ เอวรูปานิ ลหุกมมานิ อปโลกेतวาปี กาตุํ วฏฺฏติ ฯ
ญุตติภมมญุตติจตฺตถภมมวเสน ปน น กาทพพเมว ฯ ญุตติจตฺตถภมมํ ญุตตี จ ติสฺโส จ
ภมมววาจาโย สาเวตวาว กาทพพํ ฯ อปโลกนภมมาทิวเสน น กาทพพนฺติ ฯ อยเมตถ สงฺเขโป ฯ

บรรดากรรมเหล่านั้น อปโลกนกรรม พึ่งทำเพียงอปโลกน, ไม่ต้องทำด้วยอำนาจ
ญัตติกรรมเป็นต้น ฯ แม้ญัตติกรรม พึ่งทำตั้งญัตติอย่างเดียว, ไม่ต้องทำด้วยอำนาจ
อปโลกนกรรมเป็นต้น ฯ ส่วนญัตติหุติยกรรมที่ต้องอปโลกนทำก็มี ไม่ต้องอปโลกนก็มี ฯ
ใน ๒ อย่างนั้น กรรมหนัก ๖ อย่างนี้ คือ สมมติสีมา ถอนสีมา ใฝ่ผ้ากฐิน รื้อกฐิน
แสดงที่สร้างกุฎี แสดงที่สร้างวัดที่อยู่ ไม่ควรอปโลกนทำ; พึ่งสวดญัตติหุติยกรรมวาจา
ทำเท่านั้น ฯ กรรมเบาเห็นปานนี้ คือสมมติ ๑๓ ที่เหลือ และสมมติในการถือเสนาสะและ
ใฝ่มรดกจีวรเป็นต้น แม้อปโลกนทำก็ควร ฯ แต่ไม่พึ่งทำด้วยอำนาจญัตติกรรมและ
ญัตติจตฺตถภมมเลย ฯ ญัตติจตฺตถภมม ต้องสวดญัตติและกรรมวาจา ๓ ทำเท่านั้น ฯ
ไม่พึ่งทำด้วยอำนาจอปโลกนกรรมเป็นต้นจะนี้แล ฯ ความสังเขปในสมถักขันธะนี้เท่านี้ ฯ

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ ตตรสฺสชาติ ตสฺสํ ปริสฺติ ภเวยฺย ฯ เหนว สุตฺตํ อาคตฺนติ น มาติกา อาคตา ฯ โน
 สุตฺตวิภังโกติ วินโย น ปคฺโณน ฯ พยฺยชนนฉายาย อตฺถํ ปฏิพาหตีติ พยฺยชนมตฺตเมว คเหตุวา
 อตฺถํ ปฏิเสธติ ฯ ชาตฺรปรชตฺตเวตฺตวตฺตปฏิคฺคหณาทิสฺสุ วินยชเรหิ ภิกฺขุหิ อปฺตติยา การิยมาเน
 ทิสฺวา กิมิเม อปฺตติยา กาทเรถ นนุ ชาตฺรปรชตฺตปฏิคฺคหณา ปฏิวิริตา โหนตีติ เอวํ สุตฺเต
 ปฏิวิริตมตฺตเมว วุตฺตํ นตฺถิ เอตฺถ อปฺตตีติ วทติ ฯ อปโร ฌมฺมกถิโก สุตฺตสฺส อาคตฺตตา
 โอลมฺเพตฺวา นิวาเสนฺตานิ อปฺตติยา อโรปิยมาเนย กิมิเมสํ อโรเปถ นนุ ปริมณฺสาลํ
 นิวาเสสฺสามีติ สิกฺขา กรณียาติ เอวํ สิกฺขากรณมตฺตเมเวตฺถ วุตฺตํ นตฺถิ เอตฺถ อปฺตตีติ วทติ ฯ

ยถา พหุตรา ภิกฺขุติ เอตฺถ เอเกนปิ อธิกา พหุตราว ฯ โก ปน วาโท ทฺวิหิ ตีหิ ฯ

สณฺญตฺติยาติ สณฺญาปนตฺถาย ฯ กุพฺพกนฺตฺติอาทิสฺสุ อลฺลชฺชสฺสหนาย ปริสฺสาย กุพฺพโก
 สลากคาโห กาทพฺโพ ฯ ลชฺชสฺสหนาย วิวฺภูโก ฯ พาลฺลสฺสหนาย สกณฺณชฺปโป ฯ ฆณฺณวณฺณนโย
 กตฺวาติ ฌมฺมวาทีนญฺจ อฌมฺมวาทีนญฺจ สลากาโย นิमितฺตสณฺญํ อโรเจตฺวา อณฺญมณฺญํ วิสภาคา
 กาทพฺพา ฯ ตโต ตา สพฺพาปิ จีวรโกเค กตฺวา วุตฺตนเยเนว คาทเหตุพฺพา ฯ ทฺคฺคฺหิตี
 ปจฺจกุกกชฺชิตฺตพฺพนฺติ ทฺคฺคฺหิตา สลากาโยติ วตฺวา ปฺน คาทเหตุวา ยาวตฺตียํ คาทเหตุพฺพา ฯ สฺคฺคฺหิตี
 สาทเวตฺตพฺพนฺติ เอกสฺมีปิ ฌมฺมวาทีสฺมี อติเรเก ชาเต สฺคฺคฺหิตา สลากาโยติ สาทเวตฺตพฺพํ ฯ ยถา จ
 เต ฌมฺมวาทีนํ วทฺนติ ตถา ตํ อธิกรณํ วุปรสเมตฺตพฺพนฺติ ฯ อถ ยาวตฺตียปิ อฌมฺมวาทีนํ
 พหุตราว โหนตี ฯ อชฺช อกาโล เสว ชานิสฺสามาติ วุจฺจฺจฺจิตฺวา อลชฺชนํ ปกฺขํ วิฆาตฺถาย
 ฌมฺมวาทีปกฺขํ ปริเยสิตฺวา ปฺนทิวเส สลากคาโห กาทพฺโพ ฯ อยํ กุพฺพโก สลากคาโห ฯ
 สกณฺณชฺปโป ปน คหิตเต วตฺตพฺโพติ เอตฺถ สเจ สงฺฆตฺเถโร อฌมฺมวาทีสลากํ คณฺหาติ โส เอวํ
 อวโธตฺตพฺโพ ฆนฺเต ตุมฺเห มหฺลลกา วโย อนฺนปฺตฺตา ตุมฺหากํ เอตํ น ยุตฺตํ อยํ ปน
 อฌมฺมวาทีสลากาติ ฯ ตสฺส อิตฺธา สลากา ทสฺเสตฺตพฺพา ฯ สเจ โส ตํ คณฺหาติ ทาทพฺพา ฯ อถ
 เหนว อวพฺุชฺชติ ฯ ตโต มา กสฺสจฺจิ อโรเจหีติ วตฺตพฺโพ ฯ เสสํ วุตฺตนเยเนว ฯ วิวฺภูโกติ
 วิวฺภูตฺถิเยว ฯ

ตตรสฺสชาติ ตสฺสํ ปริสฺสตี ภเวยฺย ฯ เหว สุตฺตํ อาคตฺนตี น มาติกา อาคตา ฯ โน สุตฺตวิภงฺโกติ วินโย น ปคฺฉโน ฯ พยฺยชนฉายาย อตุถํ ปฏิพาหตีติ พยฺยชนมตฺตเมว คเหตุวา อตุถํ ปฏิเสเรตี ฯ ชาตฺรุปรชตฺเขตฺตวตฺตฏฺฏิกฺคหณาสฺส วินยธเรตี ภิกฺขุตี อาปตฺตียา การิยามานทิสฺวา กิมิเม อาปตฺตียา กارهถ นนุ ชาตฺรุปรชตฺปฏิคฺคหณา ปฏิวิตฺตา โหนฺตีติ เหวํ สุตฺเต ปฏิวิตฺติมตฺตเมว วุตฺตํ นตฺถิ เอตฺถ อาปตฺตีติ วทตี ฯ อปโร ฐมฺมกถิโก สุตฺตสฺส อาคตฺตตา โอลฺมเพตฺวา นิวาเสนฺทานํ อาปตฺตียา อาโรปฺยมาขาย กิมิเมสํ आरोเปถ นนุ ปริมณฺทลํ นิวาเสสฺสามิตี ลิกฺขา กรณียาตี เหวํ ลิกฺขาการณมตฺตเมวตฺถ วุตฺตํ นตฺถิ เอตฺถ อาปตฺตีติ วทตี ฯ

บพว่ ตตรสฺส มีความว่า ภิกษุเป็นธรรมกถิกพึงมีในบริษัทนั้น ฯ สองบพว่ เหว สุตฺตํ อาคตํ คือ จำมาติกาไม่ได้ ฯ สองบพว่ โน สุตฺตวิภงฺโก คือ วินยไม่แม่นยำ ฯ ข้อว่า พยฺยชนฉายาย อตุถํ ปฏิพาหตี มีความว่า พระธรรมกถิกนั้น ถือเอาเพียงพยัญชนะเท่านั้น คำนใจความ ฯ คือเห็นพวกภิกษุผู้อันภิกษุผู้นัยธรัท้หลายปรบอยู่ด้วยอาบัติ เพราะรับทองเงินและนาสวนเป็นต้น จึงกล่าวว่ "ทำไมท่านท้หลายจึงปรบภิกษุเหล่านี้ด้วยอาบัติเล่า ? กิริยาลักว่าง देंทนํเท่า่นํ อันพระผู้มีพระภาคตรัสแล้วในสฺูตรอย่างนี้ว่า 'ภิกษุท้หลายยอมเป็นผู้ देंทนํจากการรับ ทองและเงิน' ดังนี้ มีใช่หรือ ? อาบัติในสฺูตรนี้ ไม่มี" ฯ พระธรรมกถิก รูป ๑ เมื่อพระวินยธรรยาบตีแก่ภิกษุท้หลาย ผู้่มงผ้าเลียยรุม่ร่าม เพราะพระสฺูตรที่มาแล้ว จึงกล่าวว่ "ทำไมท่านท้หลายจึงยกอาบัติแก่ภิกษุเหล่านี้เล่า ? ในสฺูตรนี้ พระผู้มีพระภาคตรัสแต่เพียงการทำความคึษาอย่างนี้ว่า 'พึงทำความคึษาว่า เราจักมุงให้เรียบร้อย' ดังนี้ เท่า่นํ มีใช่หรือ ? อาบัติในสฺูตรนี้ไม่มี" ฯ

ยถา พหุตรา ภิกขุติ เอตถ เอเกนปิ อธิกา พหุตราว ฯ โโก ปน วาโท ทวีติ ตีติ ฯ

สญญตติยาติ สญญาปนตถาย ฯ คูฟุทกนุติอาทีสุ อลชชุตฺตสนฺนาย ปริสาย คูฟุทโก
สลากาคาโท กาทพฺโพ ฯ ลชชุตฺตสนฺนาย วิวฏฺโโก ฯ พาลุตฺตสนฺนาย สกณฺณชปฺโปโก ฯ ฆณฺณวณฺณาย
กตฺวาติ ธมฺมาทีนญจ อธมฺมาทีนญจ สลากาโย นิमितฺตสญญํ อารโจะตฺวา อญฺญมญฺญํ วิสภาค
กาทพฺพา ฯ ตโต ตา สพฺพาปิ จีวรโภเค กตฺวา วุตฺตนเยเนว คาเหตุพฺพา ฯ ทฺวคฺโคหิต
ปจฺจกุกกฺขมิตฺตพฺพนฺติ ทฺวคฺคหิตา สลากาโยติ วตฺวา ปฺน คาเหตุว ยาวตฺติยํ คาเหตุพฺพา ฯ

[แยบยลสิกขา]

วินิจฉัยในคำว่า ยถา พหุตรา ภิกขุ นี้ ฟังทราบดังนี้, ภิกษุผู้เป็นธรรมวาทีเกิน
แม้เพียงรูปเดียว ก็จัดเป็นฝ่ายมากกว่าได้ ฯ ก็จะต้องกล่าวอะไรถึงสองสามรูปเล่า ฯ

บทว่า สญญตติยา มีความว่า เรานุญาตการจับสลาก ๓ วิธี เพื่อต้องการให้ภิกษุ
เหล่านั้นยินยอม ฯ วินิจฉัยในคำว่า คูฟุทก เป็นอาทิ ฟังทราบดังนี้, ในบริษัทที่หนาแน่น
ด้วยพวกอลัชชี ฟังทำการจับสลากอย่างปกปิด ฯ ในบริษัทที่หนาแน่นด้วยพวกอลัชชี ฟังทำ
การจับสลากอย่างเปิดเผย ฯ ในบริษัท ที่หนาแน่นด้วยภิกษุพาล ฟังทำการจับสลาก
อย่างกระซิบบอกที่หู ฯ สองบทว่า ฆณฺณวณฺณาย กตฺวา มีความว่า สลากของฝ่ายธรรมวาที
และฝ่ายอธรรมวาที ต้องบอกสำคัญคือเครื่องหมาย แล้วทำให้มีส่วนต่างกันและกันเสีย ฯ
ภายหลัง ฟังเอาสลากเหล่านั้นทั้งหมด ใส่ในขันดจีวรแล้วให้จับตามนัยที่กล่าวแล้วนั้นแล ฯ
ข้อว่า ทฺวคฺโคหิต ปจฺจกุกกฺขมิตฺตพฺพนฺติ มีความว่า ฟังบอกว่า "สลากจับไม่ดี" แล้วให้จับใหม่
เพียงครั้งที่ ๓ ฯ

สุคโคโหติ สาเวตพพนติ เอกสุมีปี ฌมมวาทิสมี อติเรเก ชาเต สุคคหิตา สลากาโยติ สาเวตพพ ๑
ยถา จ เต ฌมมวาทิโน วทนต์ิ ตถา ตํ อธิกรณํ วุปลเมตพพนติ ๑ อถ ยาวตติยปี อฌมมวาทิโน
พพุตราว โหนติ ๑ อชช อกาลิ เสว ชานิสสามาติ วุฏฐิตวา อลชชีนํ ปกขํ วิเภทตถาย
ฌมมวาทิปกขํ ปริเยลิตวา ปุนทิวเส สลากคาโห กาทพโพ ๑ อยํ คูปุโทโก สลากคาโห ๑
สภณชปเป ปน คหิตเต วตตพโพติ เอตถ สเจ สงฆตเถโร อฌมมวาทิสลากํ คณหติ โส เอว
อวโพเชตพโพ ฆนเต ตุมเห มหุลลกา วโย อนุปตตะตา ตุมหากํ เอตํ น ยุตตํ อยํ ปน
อฌมมวาทิสลากาติ ๑ ตสฺส อิตรา สลากา ทสเสตพพา ๑ สเจ โส ตํ คณหติ ทาทพพา ๑ อถ
เนว อวพุชฺฌติ ๑ ตโต มา กสฺสจิจิ อโรเจหิตี วตตพโพ ๑ เสลฺลํ วุตตนยเมว ๑ วิวฏฺเฐติ
วิวฏฺเฐเยว ๑

ข้อว่า สุคโคโหติ สาเวตพพนติ มีความว่า ครั้นเมื่อภิกษุผู้เป็นธรรมวาทิเกินกว่า แม่รูปเดียว
ฟังประกาศว่า "สลากจับดีแล้ว" ก็ภิกษุพวกธรรมวาทิเหล่านั้น ย่อมกล่าวอย่างใด, อธิกรณนั้น
ฟังให้ระงับอย่างนั้น ฉะนั้นแล ๑ หากว่า ภิกษุพวกอธรรมวาทิคงเป็นฝ่ายมากกว่า แม่ถึงครั้งที่
๓ ๑ ฟังกล่าวว่า "วันนี้เวลาไม่เหมาะ พຼ່งนี้ เราทั้งหลายรู้จักกัน" แล้วเลิกเสียแล้ว เสาะหา
ฝ่ายธรรมวาทิ เพื่อประโยชน์แก่การทำลายฝ่ายอลัชชีเสีย ทำการจับสลากในวันรุ่งขึ้น ๑ นั้นเป็น
การจับสลากอย่างปกปิด ๑ ก็แล ฟังทราบวินัยในการจับสลากอย่างกระซิบบอกที่หู, ในคำว่า
คหิตเต วตตพโพ มีความว่า ถ้าพระสังฆเถระจะจับสลากอธรรมวาทิไซ้, ฟังเรียนให้ท่านทราบ
อย่างนี้ว่า "ท่านผู้เจริญ ท่านเป็นผู้แก่เจริญวัยแล้ว, การจับสลากนั้น ไม่ควรแก่ท่าน, อันนี้
เป็นอธรรมวาทิสลาก," ๑ ฟังแสดงสลากนอกนี้แก่ท่าน ๑ ถ้าท่านจะจับธรรมวาทิสลากนั้น,
ฟังให้ ๑ ถ้าว่า ท่านยังไม่ทราบ ๑ ลำดับนั้น ฟังเรียนท่านว่า "อย่าบอกแก่ใคร ๆ" ๑ คำที่เหลือ
มีนัยดังกล่าวแล้วนั้นแล ๑ บทว่า เปิดเผย นั้น คือ เปิดเผยเนื้อความนั่นเอง ๑

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ น ภิกขเว อาทาส วา อุทกปตเต วาติ เอตถ กัสปตตาทินีปี เยสุ มุขนิมิตต์
ปณฺญาติ สพฺพานิ อาทาสสงฺขเมว คจฺจนฺติ ฯ กณฺชียาทินีปี อุทกปตตสงฺขเมว ฯ ตสฺมา ยตถ
กตถจฺจ โอลเณนตสฺส ทุกฺกณฺ์ ฯ

อาพาธปฺปจฺยยาติ สณฺฉวี นุโข เม วโน อุทาหุ น ตาวาติ ชานนตถํ ชินฺโน นุโขมฺหิ
โนติ เอวมายสงฺขารํ โอลเณนตถปิ วฏฺฏตีติ วุตฺตํ ฯ

มุขํ อาลิมฺเบตฺตีติ วิปฺสนนฺจจฺวิภาวกรฺหิ มุขเลปนฺเหติ อาลิมฺเบตฺตีติ ฯ อุมฺมทฺเทตฺตีติ
นานาอุมฺมทฺเทตฺตีติ อุมฺมทฺเทตฺตีติ ฯ จุณฺณนฺตฺตีติ มุขจุณฺณนฺกน มกฺเขนฺติ ฯ มโนลลิกาย มุขํ
ลณฺณนฺตฺตีติ มโนลลิกาย ติลกาทีนํ ลณฺณนํ กโรนฺติ ฯ ตานิ หริตลาทาทินีปี น วฏฺฏนฺติเยว
องฺคราคาทโย ปากฺกฺยาเยว ฯ สพฺพตถ ทุกฺกณฺ์ ฯ

น ภิกขเว นจํ วาติอาทิสฺส ยงฺกิญฺจ นจํ อนฺตมโส โมรณจฺปิ ทสฺสนาย คจฺจนฺตสฺส
ทุกฺกณฺ์ ฯ สยฺปิ นจฺจนฺตสฺส วา นจฺจาเปนฺตสฺส วา ทุกฺกณฺ์เมว ฯ คีตฺปิ ยงฺกิญฺจ นฺหฺคิตํ วา
สาธุคิตํ วา อนฺตมโส ทนฺตคิตฺปิ ฯ มยํ คายิสฺสามาติ ปุพฺพภาเค โอลฺกฺชนฺตา กโรนฺติ เอตฺปิ น
วฏฺฏตีติ ฯ สยํ คายนฺตสฺสปิ คายาเปนฺตสฺสปิ ทุกฺกณฺ์เมว ฯ วาทิตมฺปิ ยงฺกิญฺจ น วฏฺฏตีติ ฯ
ยมฺปน นินฺจฺจฺจฺนฺโต วา สาสงฺเก วา จฺจฺจฺจ อจฺจรํ วา โปเถติ ปาถึ วา ปหฺรติ ตตถ อนาปตฺตีติ ฯ
สพฺพํ อนฺตรารามे จฺจฺจฺจ สสฺสตี อนาปตฺตีติ ฯ สสฺสตี สสฺสตี วิหารโต วิหารํ คจฺจนฺตสฺส
อาปตฺตีเยว ฯ อาสนสาลาโย นิสินฺโน สสฺสตี อนาปตฺตีติ ฯ สสฺสตี สสฺสตี อุกฺกฺชิตฺวา คจฺจโต
อาปตฺตีติ ฯ วีถิยํ จฺจฺจฺจ คีวํ ปรีวตเตตฺวา สสฺสตีปิ อาปตฺตีเยว ฯ

สรฺกฺตฺตฺนฺติ สรฺกิริยํ ฯ ภงฺโค โหตีติ อลฺทํ สมารี อฺปฺปาเทตฺตํ น สกฺโกติ ลทฺธํ
สมาปฺชิตฺตํ ฯ ปจฺจิมฺมา ชนฺตาติ อมฺหากํ อาจฺริยาปิ อฺปฺชฺฌายาปิ เอวํ คายีสฺสูติ ปจฺจิมฺมา ชนฺตา
ทิกฺกฺชานฺตฺตี อาปฺชฺชติ ตเถว คายตีติ ฯ น ภิกขเว อายตฺเทนาติ เอตถ อายตฺโถ นาม ตนฺตํ วตฺตํ
ภินฺทิตฺวา อฺกฺขรานิ วินาเสตฺวา ปวตฺตีติ ฯ ฐมฺเม ปน สุตฺตฺนฺตวตฺตํ นาม อตฺถิ ชาตฺกาวตฺตํ นาม
อตฺถิ คากาวตฺตํ นาม อตฺถิ ตํ วินาเสตฺวา อตฺถิที่มํ กาทฺตํ น วฏฺฏตีติ ฯ จตฺรฺสเสน วตฺเตน
ปริมณฺฑลานิ ปทพฺยณฺชนานิ ทสฺเสตฺพฺพานิ ฯ

น ภิกษเว อาทาเส วา อุทกปตเต วาติ เอตถ กัมปตตาทินีปี เยสุ มุขนิमित्तํ ปญญายติ
สหพพานิ อาทาเสสงขเมว คจฺจนฺติ ฯ กญฺชียาทินีปี อุทกปตตสงขเมว ฯ ตสฺมา ยตถ กตถจจิ
โอโลเกนตสฺส ทุกกภูํ ฯ

อาพาธปฺปจฺยาติ สญฺฉวิ นุโข เม วโณ อุทาหุ น ตาวาติ ชานนตถํ ชินฺโณ นุโขมฺหิ
โนติ เอวมายฺสงฺขารํ โอโลกนตถปิ วฏฺฏตฺตีติ วุตฺตํ ฯ

มุขํ อาลิมนฺเปตฺตีติ วิปฺสหนฺจฺฉวิภาวเรหิ มุขเลปนฺเหติ อาลิมนฺเปติ ฯ อุมฺมทฺเทนฺตีติ
นानาอุมฺมทฺเทนฺติ อุมฺมทฺเทนฺติ ฯ จุณฺเณนฺตีติ มุขจฺจุณฺเณน มกฺขณฺติ ฯ มโนลิกาย มุขํ
ลญฺเณนฺตีติ มโนลิกาย ติลกาทีนํ ลญฺจนานํ กโรนฺติ ฯ ตานํ ทริตฺตลาทีนํ น วฏฺฏนฺติเยว
องฺคราคาทโย ปากฺกฺยาเยว ฯ สหฺพตฺถ ทุกกภูํ ฯ

วินิจฉัยในคำว่า น ภิกษเว อาทาเส วา อุทกปตเต วา ฟังทราบดังนี้, เกาหน้า
ย่อมปรากฏในวัตถุเหล่านี้ใด วัตถุเหล่านั้นทั้งหมด แม้มีแผ่นสำริดเป็นต้น ย่อมถึงความว่า
กระຈกเหมือนกัน ฯ แม้วัตถุมีน้ำส้มพะอุมเป็นต้น ย่อมถึงความนับว่า ภาชนะน้ำเหมือนกัน ฯ
เพราะฉะนั้น จึงเป็นทุกกฎแก่ภิกษุผู้แลดู (เกาหน้า) ในที่ใดที่หนึ่ง ฯ

บทว่า อาพาธปจฺยาติ มีความว่า เรานุญาตให้ภิกษุดูเกาหน้าเพื่อรู้ว่า "แผลของเรา
มีผิวเต็มหรือยังก่อน" ฯ (ในปุราณอรรถกถา) กล่าวว่า "สมควรมองดูเกาหน้า เพื่อตรวจดูอายุ
สังขารอย่างนี้ว่า 'เราแก่หรือยังหนอ ?' ดังนี้ ก็ได้" ฯ

สองบทว่า มุขํ อาลิมนฺเปติ มีความว่า ภิกษุฉัพพัคคีย์ ย่อมมัดด้วยเครื่องมัดหน้า
สำหรับทำให้หน้ามีผิวผุดผ่อง ฯ บทว่า อุมฺมทฺเทนฺติ มีความว่า ย่อมไล้หน้า ด้วยเครื่องไล้
ต่าง ๆ ฯ บทว่า จุณฺเณนฺติ มีความว่า ย่อมทา ด้วยจุณสำหรับทาหน้า ฯ หลายบทว่า
มโนลิกาย มุขํ ลญฺเณนฺติ มีความว่า ย่อมทำการเจิมเป็นจุด ๆ เป็นต้น ด้วยมโนลิกา ฯ
การเจิมเหล่านั้น ย่อมไม่ควร แม้ด้วยวัตถุมีหรรดลเป็นต้นแท้, การย้อมตัวเป็นต้น
ชัดเจนแล้ว ฯ ปรับทุกกฎในที่พึงปวง ฯ

น ภิกขเว นจจํ วาตีอาทีสุ ยงกิบฺจิจิ นจจํ อนุตมโส โมรณจฺจปี ทสฺสนาย คจฺจนุตสฺส
ทุกฺกภูํ ๑ สยปี นจฺจนุตสฺส วา นจฺจาเปนุตสฺส วา ทุกฺกภูเมว ๑ คีตปี ยงกิบฺจิจิ นฺนุกีตํ วา
สาธุคีตํ วา อนุตมโส ทนฺตคีตปี ๑ มยํ คายิสฺสามาติ ปุพฺพภาเค โอบุชฺชนตา กโรนฺติ เอตปี น
วฏฺฏติ ๑ สยํ คายนุตสฺสาปี คายาเปนุตสฺสาปี ทุกฺกภูเมว ๑ วาติตมปี ยงกิบฺจิจิ น วฏฺฏติ ๑

[ว่าด้วยการฟ้อนและขับเป็นต้น]

วินิจฉัยในคำว่า น ภิกขเว นจจํ วา เป็นอาทิ ฟังทราบดังนี้, เป็นทุกกภูแก่ภิกษุผู้ไป
เพื่อดูการฟ้อนอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยที่ผู้สุดแม้การฟ้อนแห่งนกยูง ๑ เมื่อภิกษุฟ้อนแม้เองก็ตาม
ให้ผู้อื่นฟ้อนก็ตาม เป็นทุกกภูเหมือนกัน ๑ แม้การขับอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นการขับของคน
ฟ้อนก็ตาม เป็นการขับที่ดี (คือ เนื่องเฉพาะด้วยอนิจจธรรมเป็นต้น) ก็ตาม โดยที่ผู้
แม้การขับด้วยพัน ก็ไม่ควร ๑ ภิกษุคิดว่า "เรจักขับ" แล้วร้องเสียงเปล่าในส่วนเบื้องต้น
เพลงขับ แม้การร้องเสียงเปล่านั้น ก็ไม่ควร ๑ เมื่อภิกษุขับเองก็ตาม ให้ผู้อื่นขับก็ตาม
เป็นทุกกภูเหมือนกัน ๑ แม้การประโคม อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็ไม่ควร ๑

ยมนปน นินฺจฺหฺนฺโต วา สาสฺนเก วา จฺฉิตฺ อจฺจรํ วา โปถฺเถติ ปาถึ วา ปหฺรติ ตตฺถ อนาปตฺติ ฯ
 สฬฺพํ อนฺตฺราราเม จฺฉิตฺสฺส ปสฺสโต อนาปตฺติ ฯ ปสฺสิสฺสสามีติ วิหฺรโต วิหฺรํ คจฺจนฺตฺสฺส
 อาปตฺติเยว ฯ อาสนฺสาลายํ นิสินฺโน ปสฺสติ อนาปตฺติ ฯ ปสฺสิสฺสสามีติ อญฺญฺหิตฺวา คจฺจนฺโต
 อาปตฺติ ฯ วิถิยํ ลฺลุตฺวา คีวํ ปรีวตฺเตตฺตฺวา ปสฺสโตปิ อาปตฺติเยว ฯ

สรกฺขฺตฺตินฺติ สรกีริยํ ฯ ฆงฺโค โหตีติ อลฺหฺนํ สมารึ อุปฺปาเหตุํ น สกฺโกติ ลฺหฺนํ
 สมာปฺชฺชิตฺุ ฯ ปจฺฉิมา ชนตาติ อมฺหากํ อาจฺริยาปิ อุปฺชฺฌายาปิ เอวํ คายีสุติ ปจฺฉิมา ชนตา
 ทิฏฺฐานฺนคฺตึ อาปฺชฺชติ ตเถว คายติ ฯ น ภิกฺขเว อายตฺเทนาคฺติ เอตฺถ อายตโก นาม ตนฺตํ วตฺตํ
 ภินฺทิตฺวา อภฺขรานิ วินาสฺเสตฺวา ปวตฺโต ฯ ฐมฺเม ปน สุตฺตฺนตฺวตฺตํ นาม อตฺถิ ชาตฺกาวตฺตํ นาม
 อตฺถิ คากฺวตฺตํ นาม อตฺถิ ตํ วินาสฺเสตฺวา อตฺธิทึฆํ กาทฺุ น วมฺภูติ ฯ จตฺตฺรฺสฺเสน วตฺเตน
 ปริมณฺฑลานิ ปทฺพฺยณฺชนานิ ทสฺเสตฺตฺพฺพานิ ฯ

แต่เมื่อรำคาญ หรือตั้งอยู่ในที่น่ารังเกียจจึงคิดว่ามีมือก็ตาม ตบมือก็ตาม, ในข้อนั้นไม่เป็น
 อาบัติ ฯ ไม่เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้อยู่ภายในวัด เห็นการเล่นทุกอย่างมีการพ้อนเป็นต้น ฯ
 เมื่อภิกษุออกจากวัดไปสู่วัด (อื่น) ด้วยตั้งใจว่า "เราจักดู" ดังนี้ เป็นอาบัติแท้ ฯ นั่งอยู่
 ที่อาสนศาลาแล้วเห็น, ไม่เป็นอาบัติ ฯ ลุกเดินไปด้วยคิดว่า "เราจักดู" เป็นอาบัติ ฯ แม้ยืนอยู่
 ที่ถนนเปลี่ยวคอไปด้วย เป็นอาบัติเหมือนกัน ฯ

[ว่าด้วยสรภัญญะ]

บทว่า สรภฺขฺตฺติ ได้แก่ ทำเสียง ฯ สองบทว่า ฆงฺโค โหตีติ มีความว่า ไม่อาจเพื่อ
 จะยังสมาธิที่ตนยังไม่ได้ ให้เกิดขึ้น, ไม่อาจเพื่อจะเข้าสมาธิที่ตนได้แล้ว ฯ ข้อว่า ปจฺฉิมา
 ชนตา เป็นอาทิ มีความว่า ประชุมชนในภายหลัง ย่อมถึงความเอาอย่างว่า "อาจารย์ก็ดี
 อุปุชฌาย์ก็ดี ของเราทั้งหลายขับแล้วอย่างนี้" คือขับอย่างนั้นเหมือนกัน ฯ วินิฉฺฉยฺในข้อว่า
 น ภิกฺขเว อายตฺเทน นี้ ฟังทราบดังนี้, เสียงขับที่ทำลายวัตร (คือวิธีเปลี่ยนเสียง) นั้น ๆ
 ทำอักขระให้เสีย ชื่อเสียงขับอันยาว ฯ ส่วนในธรรม วัตรสำหรับสวดตันตะก็มี วัตรสำหรับชาดก
 ก็มี วัตรสำหรับคาถาก็มี, การที่ยังวัตรนั้นให้เสีย ทำเสียงให้ยาวเกินไป ไม่ควร ฯ ฟังแสดงบท
 และพยัญชนะให้เรียบร้อยด้วยวัตร (คือการเปลี่ยนเสียง) อันกลมกล่อม ฯ

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ น ภิกขเว โสวณณมโย ปตฺโตติอาทิสฺส สเจ ทิ คิหิ ฆตฺตคฺเคสฺส สุวณฺณตมฺมฏฺฐกาทิสฺส
พฺยณฺชนํ กตฺวา อุปนาเมเนติ อามลิตฺตฺปิ น วฏฺฐติ ฯ ผลิกมยกาจมยกํสมยาทีนํ ปน ตมฺมฏฺฐกาทีนํ
ภาชนานิ ปุคฺคคฺลิกปริโฆเคนเว น วฏฺฐนฺติ ฯ สงฺฆิกปริโฆเคน वा คิหิวิภฺยานิ वा วฏฺฐนฺติ ฯ
ตมฺพโลหฺมโยปิ ปตฺโต น วฏฺฐติ ฯ ถาลกํ ปน วฏฺฐตีติ อิทํ สพฺพํ กุรฺนฺทียํ วุตฺตํ ฯ มณฺิเมยติ
เอตถ ปน อิทฺถนํลาทิมณฺิเมย วุตฺโต ฯ กํสมฺยติ เอตถ วฏฺฐโลหฺมโยปิ สงฺคหิตฺโต ฯ

ลิตฺตุนฺติ ตนฺุกรณตฺถาเยตํ วุตฺตํ ฯ

ปกตฺติมณฺทลนฺติ มกรทนฺตจฺินทกมณฺทลเมว ฯ

อวตฺตติตฺวาติ อญฺญมณฺญํ ปทริตฺวา ฯ

ปตฺตาธารณฺติ เอตถ ทนฺตวลีเวตฺตาทีหิ กเต ภูมฺิอาธารเก ตโย ทารุอาธารเก เทว ปตฺเต
อุปรฺปริ ฐฺเปตฺตํ วฏฺฐตีติ กุรฺนฺทียํ วุตฺตํ ฯ มหาอฏฺฐกถายํ ปน วุตฺตํ ภูมฺิอาธารเก ตินฺณํ ปตฺตานํ
อโนกาเส เทว ฐฺเปตฺตํ วฏฺฐติ ทารุอาธารกทนฺตอาธารเกสฺปิ สฺสชฺชิตฺเตสฺส เอเสว นโย ฆมฺโกภฺฐิสฺสทิสฺส ปน
ทารุอาธารโก ตีหิ ทนฺตเกหิ พทฺโธ ทนฺตกาธารโก จ เอกสฺสปี ปตฺตสฺส อโนกาโส ตตถ
ฐฺเปตฺวาปิ ทตฺถเนน คเหตุวา เอวํ นิสฺสิตตพฺพํ ภูมฺิยํ ปน นิกฺกชฺชิตฺวา เอกเมว ฐฺเปตพฺพนฺติ ฯ

มิถนฺเตติ อาลินฺทกมิถนฺกาทีนํ อนฺเต ฯ สเจ ปน ปริวตฺเตตฺวา ตตถเวว ปตฺติฏฺฐาติ
เอวรฺูปาย วิตฺถินฺณาย มิถนฺิยาว ฐฺเปตฺตํ วฏฺฐติ ฯ

ปริภนฺทนฺเตติ พาทิสฺสเส กตฺตาย ตนฺุกมิถนฺิกาย อนฺเต ฯ มิถนฺิยํ วุตฺตนฺเยเนว เอตถาปิ
วินิจฺฉโย เวทิตพฺโพ ฯ

โจพฺกนฺติ ยํ ปตฺถริตฺวา ปตฺโต ฐฺปิยติ ตสฺมี ปน อสติ กฏฺฐสารเก वा ตมฺมฏฺฐิกาย वा
มตฺตติภปริภนฺทกตฺตาย ภูมฺิยา वा ยตถ น ทุสฺสติ ตถารฺูปาย वा พาลิกาย वा ฐฺเปตฺตํ วฏฺฐติ ฯ
ปัสฺสุธาทิสฺส ปน ชรภูมฺิยํ वा ฐฺเปนฺตสฺส ทุกกฺวํ ฯ

ปตฺตมาพฺกนฺติ อิกฺฐกาหิ वा ทารุหิ वा กาดฺํ วฏฺฐติ ฯ

น ภิกขเว โสวณณมโย ปตฺโตติอาทิสฺส สจเจ ทิ คิหิ ภาตตคฺเคสฺส สุวณณตมฺมฏฺฐาทิสฺส พุชฺชนํ กตฺวา อุปนาเมเนติ อามลิตฺตปิ น วฏฺฐนฺติ ฯ ผลิกมยกาจมยกัสมยาทีนํ ปน ตมฺมฏฺฐาทินิ ภาชนานิ ปุคฺคลิกปริโฆเคนเว น วฏฺฐนฺติ ฯ สงฺฆิกปริโฆเคน วา คิหิวิภฺยานิ วา วฏฺฐนฺติ ฯ ตมฺพโลหฺมโยปิ ปตฺโต น วฏฺฐนฺติ ฯ ถาลกั ปน วฏฺฐนฺตีติ อิทํ สพฺพํ กุรฺนฺทึยํ วุตฺตํ ฯ มณฺนิมโยติ เอตถ ปน อิทฺถนึลาทิมณฺนิมโย วุตฺโต ฯ

วินิจฉัยในคำว่า น ภิกขเว โสวณณมโย ปตฺโต เป็นต้นพึงทราบดังนี้, ก็ถ้าว่า คฤหัสถ์ทั้งหลายทำกับข้าว ใส่ในภาชนะมีจานทองคำเป็นต้น น้อมเข้าไปถวายในโรงครัว, ไม่ควรแม้เพื่อจะถูกต้อง ฯ อนึ่ง ภาชนะทั้งหลาย มีจานเป็นต้น ที่ทำด้วยแก้วผลึก ทำด้วยกระจก และทำด้วยสำริดเป็นต้น ย่อมไม่ควร แต่เพียงใช้เป็นของส่วนตัวเท่านั้น ฯ ใช้เป็นของสงฆ์ หรือเป็นคิหิภิกฺติ (คือ เป็นของคฤหัสถ์) ควรอยู่ ฯ บาตร แม้เป็นวิการแห่งทองแดง ก็ไม่ควร ฯ ส่วนภาชนะควร, คำทั้งปวงที่ว่าดังนี้ ๆ ท่านกล่าวไว้ในกฺุรฺนฺทึ ฯ ส่วนบาตรที่แล้วด้วยแก้ว มีแก้วอินทนิลเป็นต้น พระผู้มีพระภาคตรัสในบทว่า มณฺนิมโย นี้ ฯ

กัสมโยติ เอตถ วฏฺฏโลหโมยปี สงฺคหิตี ๑

ลิตฺติณฺโณติ ตฺนุกรณตฺถาเยตํ วุตฺตํ ๑

ปกตฺติมณฺฑลนฺโณติ มกรทนต์ฉินฺทกมณฺฑลเมว ๑

อวตฺตติตฺวาติ อญฺญมญฺญํ ปฺหริตฺวา ๑

ปตฺตทาธารนฺโณติ เอตถ ทนฺตวลีเวตฺตาทิหิ กเต ภูมฺมิอาธารเก ตโย ทารุอาธารเก เทว ปตฺเต
อุปรุปรี ฐฺเปตฺตํ ฏฺฏฏตีติ กุรฺนฺทึยํ วุตฺตํ ๑ มหาอฏฺฐกถายํ ปน วุตฺตํ ภูมฺมิอาธารเก ติณฺณํ ปตฺตทานํ
อโนกาเส เทว ฐฺเปตฺตํ ฏฺฏฏตี ทารุอาธารกทณฺฑทาธารเกสฺสปี สฺสชฺชิตฺเตสฺส เอสฺว นโย ฆมฺโกฏฺฐิตฺทิสฺส ปน
ทารุอาธารโก ตีหิ ทณฺฑทาเกหิ พฺทฺโธ ทณฺฑทาธารโก จ เอกสฺสปี ปตฺตสฺส อโนกาโส ตตฺถ
ฐฺเปตฺตวาปี ทตฺถเนน คเหตุวา เอว นิสฺสึทิตฺตพฺพํ ภูมฺมियํ ปน นิกฺกชฺชิตฺตวา เอกเมว ฐฺเปตฺตพฺพนฺโณติ ๑

บาตรแม่ล้วนแล้วด้วยของห้าว ท่านรวมเข้าในบพว่า กัสมโย นี้ ๑

คำว่า "เพื่อกลึง" นี้ พระผู้มีพระภาคตรัสเพื่อประโยชน์แก่การทำให้บาง ๑

บังเวียนปกตินั้น ได้แก่ บังเวียนที่จักเป็นพันมังกร ๑

บพว่า อวตฺตติตฺวา ได้แก่ กระทบกันและกัน ๑

วินิจฉัยในคำว่า ปตฺตทาธารกํ นี้ พึงทราบดังนี้, ในกฺรฺนฺทึยํกล่าวว่า บนเชิงบาตร
ที่เนื่องกับพื้น ซึ่งทำด้วยงาเถวาลย์และหยาเป็นต้น ควรวางซ้อน ๆ กันได้ ๓ บาตร บนเชิงไม้
ควรวางซ้อนกันได้ ๒ บาตร ๑ ส่วนใหม่ทอรรถถากกล่าวว่า บนเชิงบาตรที่เนื่องกับพื้น
ไม่เป็นโอกาสแห่งบาตร ๓ ใบ จะวางแต่ ๒ ใบ ก็ควร ๑ แม้ในเชิงบาตรไม้และเชิงบาตร
ท่อนไม้ ซึ่งตกแต่งเกลี้ยงเกลาดี ก็มีนัยเหมือนกัน, ก็แล เชิงบาตรไม้ที่คล้ายปลายเครื่องกลึง
และเชิงบาตรท่อนไม้ที่ผูกด้วยไม้ ๓ ท่อน ไม่เป็นโอกาสแห่งบาตรแม่ใบเดียว, แม้วาง
บนเชิงนั้นแล้ว ก็ต้องนั่งเอามือยึดไว้อย่างนั้น, ส่วนบนพื้นพึงคว่างไว้แต่ใบเดียวเท่านั้น ๑

มิถุนเตติ อาลินทกมิถกาทินัน อนุเต ๑ สเจ ปน ปริวตเตตวา ตตเถว ปติฏฐาติ
เอวรูปาย วิตุถินุณาย มิถมิยาว ฐุเปตุ วัฏฐติ ๑

ปริภนุทนเตติ พาหิรปัสเส กตาย ตนุกมิถิกาย อนุเต ๑ มิถมิยั วุตตนเยเนว เอตถาปิ
วินิจจโย เวทิตโป ๑

โจฬกนฺติ ยํ ปตฺถริตฺวา ปตฺโต ฐุเปติ ตสฺมี ปน อสติ กฺฆสารถ วา ตมฺภิกาย วา
มตฺติกปริภนุทกตาย ภูมिया วา ยตถ น พุสฺสติ ตถารูปาย วา พาลิกาย วา ฐุเปตุ วัฏฐติ ๑
ปัสฺสชาติสฺส ปน ขรภูมิมิยํ วา ฐุเปตฺตสฺส พุกกมฺ ๑

ปตฺตมาฬกนฺติ อิกฺกุลาทิจ วา ทารุทิจ วา กาทุ วัฏฐติ ๑

บทว่า มิถุนเต ได้แก่ ริมเฉลี่ยงและกระดานเฉลี่ยงเป็นต้น ๑ ก็ถ้าว่า ฆาตรกลิ้งไปแล้ว
จะค้างอยู่บนริมกระดานเฉลี่ยงนั่นเอง; จะวางบนกระดานเฉลี่ยงอันกว้างเป็นปานนั้น ก็ควร ๑

บทว่า ปริภนุทนเต ได้แก่ ริมกระดานเฉลี่ยงอันแคบซึ่งเขาทำไว้ที่ข้างภายนอก ๑
วินิจจยเมในกระดานเฉลี่ยงอันแคบนี้ ก็พึงทราบตามนัยที่กล่าวแล้วในกระดานเฉลี่ยงนั้นแล ๑

บทว่า โจฬกํ ได้แก่ ผ้าที่เขาปูลาดแล้ววางฆาตร, ก็เมื่อผ้านั้นไม่มี ควรวาง
บนเปลือกลำแพนหรือบนเปลือ่อ่อน หรือบนพื้นที่เขาหาขัดด้วยดินเหนียว หรือบนพื้นเห็นปานนั้น
ซึ่งจะไม่ประทุษร้ายฆาตรหรือบนทรายก็ได้ ๑ แต่เมื่อภิกษุวางในที่ที่มีดินร่วนและฝุ่นเป็นต้น
หรือบนพื้นที่คมแข็ง ต้องทุกกม ๑

โรงสำหรับเก็บฆาตรนั้น จะก่อด้วยอิฐหรือทำด้วยไม้ ก็ควร ๑

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคอธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ อลิตตฤทฺถุปรธานนหม ตมพโลเหน วา ราชเตน วา กตาย เปลาย เอตํ อธิวจนํ ฯ
 ปฏิกุชิตตตตตา ปน ทารุมยาปี น วมฺมุตติ ฯ

มโพริกนติ ทณฺหาธารโก วุจฺจติ ฯ ยมฺมฺลึอาธารกปตฺตาธารกปจฺฉิกปฏฺฐานิปิ เอตถเว
 ปฏฺฐานิ ฯ อาธารกสงเขปคมนโต ทิ ปฏฺฐาย จิทฺทํ วิทฺธปี อวิทฺธปี วมฺมฺลึติเยว ฯ

เอกภษเนติ เอตถ สเจ เอโก ภิกฺขุ ภษนโต ผลํ วา ปูวํ วา คเหตฺวา คจฺฉติ ตสฺมี
 ภิกฺขุมฺหิ อปคเต อิตฺรสฺส เสสํ กุณฺชิตฺตํ วมฺมฺลึติ ฯ อิตฺรสฺสปี ตสฺมี ขณฺ ปน คเหตุํ วมฺมฺลึติ ฯ

อภฺรหฺนฺคเหตีติ เอตถ เอกเภนปี องฺเคน สมฺนนาคตสฺส อนโตสิมมาย วา นิสฺสีมํ คนฺตวา
 นทํอาทิสฺ วา นิกฺกุชฺชิตฺตํ วมฺมฺลึติเยว ฯ เอวํ นิกฺกุชฺชิตเต ปน ปตฺเต ตสฺส เคเห โกจิ เทยฺยธมฺโม น
 คเหตฺวาโพ ฯ อสุกฺสฺส เคเห ภิกฺขํ มา คณฺหฺลธาติ อณฺเณสุปี วิหาเรสุ เปเสตพฺพํ ฯ อุกฺกุชฺชนกาล
 ปน ยาวตตฺติยํ ยาจาเปตฺวา ทตฺถปาสํ วิชหาเปตฺวา ญฺตติทฺตฺติยกมฺเมเน อุกฺกุชฺชิตพฺโพ ฯ

ปฺรกุชิตฺวาติ อคฺคโต กตฺวา ฯ สํหรนฺตฺติ สํหรินฺตฺตฺติ ฯ เจพฺพฏฺฐิกนฺติ เจพฺพสฺนฺธํ ฯ โส กิร
 สเจ อหํ ปฺตฺตํ ลจฺฉามิ อุกฺกมฺิสฺสตี เม ภควา เจพฺพฏฺฐิกนฺติ อิมินา อชฺฉมาสเยเน สนฺธิริ ฯ อภพฺโพ
 เจส ปฺตฺตปฏฺฐิลาสฺส ตสฺมา ภควา น อุกฺกมิ ฯ ยทิ อุกฺกเมยฺย ปจฺฉา ปฺตฺตํ อลภนฺโต นายํ
 สพฺพณฺญติ ทิมฺมฺลึ คณฺเหยฺย อิทนฺตาว ภควโต อนกฺกมเน การณํ ฯ ยสฺมา ปน ภิกฺขุปี เย
 อชานนฺตา อุกฺกเมยฺยํ เต คิหิณํ ปฺริฎฺฐตา ภเวยฺยํ ตสฺมา ภิกฺขุ ปฺริภวโต โมเจตฺถํ สิกฺขาปทํ
 ปณฺญาเปสิ ฯ อิทํ สิกฺขาปทปณฺญาปเน การณํ ฯ

อาสิตตกุปธานนาม ตมฺพโลเหน วา รชเตน วา กตาย เปลาย เอตํ อธิวจนํ ฯ
ปฏิภุชิตตตตฺตา ปน ทารุมยาปี น วฏฺฏติ ฯ

มโพริกนฺติ ทณฺฑาธาโรโก วุจฺจติ ฯ ยมฺมฺลฺลิวาธาโรกปตฺตธาธาโรกปจฺฉิกปิฏฺฐานิปิ เอตฺเถว
ปิฏฺฐานิ ฯ อาธาโรกสงฺเขปคฺคมนโต หิ ปฏฺฐาย จิหฺพํ วิหฺสฺสปี อาวิทฺธิปี วฏฺฏติเยว ฯ

ชื่อว่า อาสิตตกุปธานํ นั้น เป็นคำเรียก ลุง ที่ทำด้วยทองแดงหรือด้วยเงิน ฯ อัน
ลุงนั้น แม้ทำด้วยไม้ ก็ไม่ควร เพราะเป็นของที่ทรงห้ามแล้ว ฯ

เครื่องรองทำด้วยไม้ทั้งท่อน เรียกว่า โตก ฯ แม้เครื่องรองที่ทำด้วยใบกระช้ำ
และตะกร้า ก็นับเข้าในโตกนี้เหมือนกัน ฯ จริงอยู่ วัตถุไม้ไผ่เป็นต้นนั้น จำเดิมแต่ที่ถึง
ความรวมลงว่าเป็นเครื่องรอง มีช่องเจาะไว้ข้างในก็ตาม เจาะไว้โดยรอบก็ตาม ควรเหมือน
กัน ฯ

เอกภพเนติ เอตถ สเจ เอโก ภิกขุ ภาชนโต ผลํ วา ปุवं วา คเหตวา คจจติ ตสมี
ภิกขุมหิ อปคเต อิตรสส เสสกํ ภูชิตุํ วมุฏติ ๑ อิตรสสาปิ ตสมี ขณ ปน คเหตุํ วมุฏติ ๑

อภฺรฺหฺคเหตี เอตถ เอเกเนปิ องเคน สมฺนาคตสส อนฺโตสีมาย วา นิสฺสีมํ คนฺตวา
นทีอาทิสฺ วา นิกฺกฺชฺชิตุํ วมุฏติเยว ๑ เอวํ นิกฺกฺชฺชิตฺ ปน ปตฺเต ตสส เคเห โกจิ เทยฺยธมฺไม น
คเหตพฺโพ ๑ อสฺกสฺส เคเห ภิกขํ มา คณฺหธาติ อภฺญฺเยสุปิ วิหารesu เปเสตพฺพํ ๑ อุกฺกฺชฺชนกาล
ปน ยาวตติยํ ยาจาเปตฺวา หตฺถปาสํ วิชฺหาเปตฺวา ญฺตฺติตฺตฺติยกมฺเมน อุกฺกฺชฺชิตพฺโพ ๑

วินิจฉัยในคำว่า เอกภพเนติ นี้ ฟังทราบดังนี้, หากว่า ภิกษุรูปหนึ่งถือเอาผลไม้ หรือ
ขนมจากภพเนติไป, ครั้นเมื่อภิกษุนั้นหลีกไปแล้ว การที่ภิกษุนอกนี้จะฉันผลไม้หรือขนม
ที่ยังเหลือ ย่อมควร ๑ แม้ภิกษุนอกจากนี้ จะถือเอาอีกในขณะนั้นก็ควร ๑

[ว่าด้วยการคว่ำบาตร]

วินิจฉัยในคำว่า อภฺรฺหฺคเหตี นี้ ฟังทราบดังนี้, การที่สงฆ์คว่ำบาตรในภายในสีมา
หรือไปสู่ภายนอกสีมา คว่ำบาตรในที่ทั้งหลายมีแม่น้ำเป็นต้น แก่อุบาสกผู้ประกอบแม่ด้วยองค์
อันหนึ่ง ๑ ย่อมควรทั้งนั้น ๑ ก็แล เมื่อบาตรอันสงฆ์คว่ำแล้วอย่างนั้น ไทยธรรมไร ๆ ในเรือน
ของอุบาสกนั้น อันภิกษุทั้งหลายไม่พึงรับ ๑ ฟังสงฆ์เข้าไปในวัดแม่เหล่าอื่นว่า "ท่านทั้งหลาย
อย่ารับภิกษาในเรือนของอุบาสกโน้น" ๑ ก็ในการที่จะหยายบาตร ต้องให้อุบาสกนั้นขอเพียง
ครั้งที่ ๓ ให้อุบาสกนั้นละหัดตบาสแล้ว หยายบาตรด้วยบัญญัติทุติยกรรม ๑

ปุรุชิตวาตี อคคโต กตวา ฯ สํหฺรหฺตฺติ สํหฺรียนฺตฺ ๑ เจฟฺปฏิกนฺติ เจฟฺสฺนฺธํ ๑ โส กิร
สเจ อหํ ปฺตฺตํ ลจฺจามิ อกฺกมิสฺสตี เม ภควา เจฟฺปฏิกนฺติ อิมินา อชฺฌาตเยน สฺนฺธิ ๑ อภพฺโพ
เจส ปฺตฺตปฺปฏิลาภสฺส ตสฺมา ภควา น อกฺกมิ ๑ ยฺติ อกฺกเมยฺย ปจฺจมา ปฺตฺตํ อลภนฺโต นายํ
สพฺพณฺณฺติ ทิฏฺฐิ คณฺเหยฺย อิทนฺตาว ภควโต อนกฺกเมเน การณํ ๑ ยสฺมา ปน ภิกฺขุปี เย
อชานนฺตา อกฺกเมยฺยํ เต คิหิํ ปรีภูตา ภเวยฺยํ ตสฺมา ภิกฺขุ ปรีภวโต โมเจตุํ ลิกฺขาปทํ
ปณฺญาเปสิ ๑ อิทํ ลิกฺขาปทปณฺญาปเน การณํ ๑

[เรื่องโพธิราชกุมาร]

สองบทว่า ปุรุชิตวา ใต้แก่ จัดไว้โดยความเป็นยอด ๑ บทว่า สํหฺรหฺตฺติ มีความว่า
ผ้าทั้งหลายอันท่านจงม้วนเสีย ๑ บทว่า เจฟฺปฏิกํ ใต้แก่ เครื่องปูลาด คือผ้า ๑ ได้ยฺนว่า
โพธิราชกุมารนั้น ปูลาดแล้วด้วยความมุ่งหมายนี้ว่า "ถ้าว่า เราจักได้บุตร, พระผู้มีพระภาค
จักทรงเหยียบพื้นผ้าของเรา" ๑ จริงอยู่ โพธิราชกุมารนั้น ไม่สมควรได้บุตร; เพราะเหตุนี้
พระผู้มีพระภาคจึงไม่ทรงเหยียบ ๑ หากว่า พระองค์พึงทรงเหยียบไซ้, ภายหลังเมื่อกุมาร
ไม่ได้บุตร จะพึงถือทิฏฺฐิว่า "พระผู้มีพระภาคนี้ มิใช่พระสัพพัญญู", นี้เป็นเหตุในการที่พระผู้มี
พระภาคไม่ทรงเหยียบก่อน ๑ ฝ่ายภิกษุทั้งหลายเล่า เธอเหล่าใด ไม่รู้อยู่ พึงเหยียบ,
เธอเหล่านั้น พึงเป็นผู้ถูกพวกคฤหัสถ์ดูหมิ่น, เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคจึงทรงบัญญัติ
สิกขาบท เพื่อปลดภิกษุทั้งหลายจากความดูหมิ่น ๑ นี้เป็นเหตุในการทรงบัญญัติสิกขาบท ๑

ประโยค ป.ธ. ๖

แปล มคธเป็นไทย

สอบ วันที่

๒๕๖

๑ มงคลตถาย ยาจियมาเนนาติ อปคตคพภา วา โหตุ ครุคพภา วา เอวรูเปสุ ฐาเนสสุ
มงคลตถาย ยาจियมาเนน อุกกมิตุํ วมุญฺหิตี ๑ โธตปาทกนฺนาม ปาทโรวณฺณฐาเน โธเตหิ ปาทเหติ
อุกกมนตถาย ปจฺจตฺตรณํ อตฺถตํ โหติ ตํ อุกกมิตุํ วมุญฺหิตี ๑

กตกนฺนาม ปทุมกณฺณิกาการํ ปาทสฺสนตฺถํ กณฺณเก อุกฺกุฐาเปตฺวา กตํ ตํ วัตฺตํ วา โหตุ
จตุรฺรสุสชาติเภาทํ วา พาทูลฺลิกานุโยคตฺตา ปฏิกฺขิตฺตเมว เนว ปฏิคฺคเหตุํ น ปริภุชฺชิตุํ วมุญฺหิตี ๑

สกุขราติ ปาสาณํ วุจฺจติ ๑ ปาสาณแผนโกปิ วมุญฺหิตี ๑

วิฐฺปนฺนติ วิษฺณี วุจฺจติ ๑ ตาลวณฺฺ ปน ตาลปนฺนณฺเหติ วา กตํ โหตุ เวฬุทฺนตฺวิลิเวหิ วา
โมรฺปิณฺเชหิ วา จมฺมวิกิตฺติหิ วา สพฺพํ วมุญฺหิตี ๑

มกฺลวิษฺณีติ ทนฺตมยวิสาณมยทณฺทกาปิ วมุญฺหิตี ๑ วากมยวิษฺนินฺยา เกตฺกปาโรหกณฺทล-
ปนฺนณฺทิมยาปิ สงฺคหิตา ๑

คิลานสฺส ฉตฺตนฺนติ เอตฺถ ยสฺส กายทาโท วา จิตฺตโกโป วา โหติ จกฺขุํ วา ทุพฺพลํ
อณฺเณ วา โกจิ อาพาธो วินา ฉตฺเตน อุปฺปชฺชติ ๑ ตสฺส คามे วา อรณฺเณ วา ฉตฺตํ
วมุญฺหิตี ๑ วสฺเส ปน จีวรคฺคตฺตตฺถํ วาพฺมิกโจรฺมาเยสุ จ อตฺตคฺคตฺตตฺถปฺปี วมุญฺหิตี ๑
เอกปนฺนณฺฉตฺตมฺปน สพฺพตฺถเว วมุญฺหิตี ๑

อลิสฺสชาติ อสิ อสฺส ๑ วิชฺชิตฺตตีติ วิชฺชิตฺติ ๑

ทณฺทสฺสมฺมตฺนฺนติ เอตฺถ ปมาณยฺตุโต จตฺุหตฺโถเยว ทณฺทสฺส สมนฺนฺนิตฺวา ทาทพฺโพ ๑ ตโต
โอนาติริตฺโต วินาปิ สมนฺนฺนิตฺวา สพฺเพสํ วมุญฺหิตี ๑

สิกฺกา ปน อคิลานสฺส น วมุญฺหิตี ๑ คิลานสฺสาปิ สมนฺนฺนิตฺวาว ทาทพฺพา ๑

มงคลตถาย ยาจियมาเนนาติ อปคตคพภา วา โหตุ ครุคพภา วา เอวรูเปสุ ฐาเนสุ
มงคลตถาย ยาจियมาเนน อกุกมิตุํ ฏฏติ ๑ โธตปาทกนฺนาม ปาทโรฆนญฺฐาเน โธเตหิ ปาทเห
อกุกมตถาย ปจฺจตฺถรณํ อตฺถตํ โหติ ตํ อกุกมิตุํ ฏฏติ ๑

กตกนฺนาม ปทุมกณฺณิกาการํ ปาทสํสนตฺถํ กณฺณเก อญฺฐาเปตฺวา กตํ ตํ วัตตํ วา โหตุ
จตุรสุสชาติเภาทํ วา พาทุสฺสติกานุโยคตฺตา ปฏิกฺขิตตฺตเมว เหนว ปฏิคฺคเหตุํ น ปริภุชฺชิตุํ ฏฏติ ๑

สกุขราติ ปาสาโณ วุจฺจติ ๑ ปาสาณเพนโกปิ ฏฏติ ๑

วิฐปนฺนติ วิษนี วุจฺจติ ๑ ตาลวณฺ्हํ ปน ตาลปณฺเณหิ วา กตํ โหตุ เวพุทฺทวิลิเวหิ วา
โมรปฺปิตฺเตหิ วา จมฺมวิกิตฺติหิ วา สพุพํ ฏฏติ ๑

ชื่อว่า มงคลตถาย ยาจियมาเนน มีความว่า สตรีจะเป็นผู้ปราศจากกรรม หรือเป็นผู้มี
กรรมแก้กัตามที, อํนิกษุซึ่งเขาอํนนวนนเพื่อต้องการมงคล ในฐานะเห็นปานนั้น สมควร
เหยียบ ๑

[ว่าด้วยเครื่องเซ็ดเท้า]

เครื่องปูลาด เป็นของที่เขาลาดไว้ใกล้ที่ล้างเท้า เพื่อประโยชน์ที่จะเหยียบด้วยเท้าซึ่งล้างแล้ว
ชื่อว่าเครื่องลาดสำหรับเท้าที่ล้างแล้ว, ภิกษุควรเหยียบเครื่องลาดนั้น ๑

วัตถุที่มีท่าทางคล้ายผักบัว ซึ่งเขาทำให้หนามตั้งขึ้น เพื่อเซ็ดเท้าชื่อว่าเครื่องเซ็ดเท้า,
เครื่องเซ็ดเท้านั้น จะเป็นของกลม หรือต่างโดยสัณฐาน มี ๔ เหลี่ยมเป็นต้นก็ตามที เป็นของที่
ทรงห้ามทั้งนั้น เพราะเป็นของอุดหนุนแก่ความเป็นผู้มกมาก; ไม่ควรรับ ไม่ควรใช้สอย ๑

คิลา เรียกว่า กรวด ๑ แม้หินฟองน้ำ ก็ไม่ควร ๑

[ว่าด้วยพัด]

พัด เรียกว่า วิฐปนํ แปลว่า วัตถุสำหรับโบก ๑ ส่วนพัดมีด้ามอย่างใบตาล จะเป็นของ
ที่สานด้วยใบตาลหรือสานด้วยเส้นตอกไม้ไผ่และเส้นตอกงา หรือทำด้วยขนหางนกยูง หรือทำ
ด้วยจัมมวิกิตี ทั้งหลายก็ตามที ควรทุกอย่าง ๑

มกสวี่ชี่นตี ทนตมยวิสาณมยทณทกปิ ฎฎติ ๑ วากมยวี่ชี่นยา เกตทปาโรทกณทล-
ปณณาทิมยาปี สงคหิตา ๑

คิลานสส ฉตตนตี เอตถ ยสส กายทาเห วา จิตตโกโป วา โหติ จกขุ วา ทุพพล์
อญญเ วา โกจิ อาพาธ วินา ฉตเตน ออุปชชติ ๑ ตสส คามะ วา อรณญเ วา ฉตตัม
ฎฎติ ๑ วสเส ปน จีวรคุดตตถัม วาพมิกโจรภเยสุ จ อตตคุดตตถปิ ฎฎติ ๑
เอกปณณฉตตมปน สพพตเถว ฎฎติ ๑

อลิสสาตี อลิ อสส ๑ วิชิตลตีตี วิชิตเตตี ๑

ทณทสมมตินตี เอตถ ปมาณยตุโต จตุทโทเถยว ทณโท สมมนนิตวา ทาทพโพ ๑ ตโต
โอนาตีริตุโต วินาปี สมมติยา สพเพส ฎฎติ ๑

สิกกา ปน อคิลานสส น ฎฎติ ๑ คิลานสสาปี สมมนนิตวาว ทาทพพา ๑

พัตตตัณนัณ แมมีด้ามทำด้วยงาหรือเขากี่ควร ๑ แมพัตตตัณนัณที่ทำได้ด้วยย่าน
แห้งไม้เกดและใบมะพูดเป็นต้น สงเคราะห์เข้ากับพัตที่ทำได้ด้วยเปลือกไม้ ๑

[ว่าด้วยร่วม]

วินิจฉัยในคำว่า คิลานสส ฉตตัม นี้ พึงทราบดังนี้, ภิกษุใด มีความร้อนในกาย
หรือมีความกลัวใจ หรือมีตาฟางก็ดี หรืออาพาธบางชนิดอย่างอื่น ที่เว้นร่วมเสีย ย่อมเกิดขึ้น ๑
ภิกษุนั้นควรกางร่มในบ้านหรือในป่า ๑ อนึ่ง เมื่อฝนตก จะกางร่มเพื่อรักษาจีวร และในที่ควร
กลัวสัตว์ร้ายและโจร จะกางร่มเพื่อป้องกันตนบ้าง ก็ควร ๑ ส่วนร่วมที่ทำได้ด้วยใบไม้ใบเดียว
ควรในที่ทั้งปวงที่เดียว ๑

[ว่าด้วยทณทสมมติเป็นต้น]

บทว่า อลิสส ตตบทว่า อลิ อสส แปลว่า ดาบของโจรนั้น ๑ บทว่า วิชิตลตี ได้แก่
ส่องแสงอยู่ ๑

วินิจฉัยในคำว่า ทณทสมมติ นี้ พึงทราบดังนี้, ไม้คาน ควรแก่ประมาณ คือ ยาว ๔
ศอกเท่านั้น อันสงฆ์พึงสมมติให้ ๑ ไม้คานที่หย่อนหรือเกินกว่า ๔ ศอกนั้น แม้วุ่น
จากการสมมติ ก็ควรแก่ภิกษุทั้งปวง ๑

ส่วนสาแทรก ไม่ควรแก่ภิกษุผู้ไม่อาพาธ ๑ สงฆ์จึงสมมติให้เฉพาะแก่ภิกษุผู้อาพาธ
เท่านั้น ๑

